bureaubroekhuizen

Meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit Utrecht

Auteur

Drs. Jolijn Broekhuizen

April, 2025

Inhoudsopgave

Concluderende samenvatting 4

Onderzoeksopzet 4

Bevindingen 4

1 Inleiding 10

1.1 Aanleiding 10

1.2 Onderzoeksopzet 10

1.3 Leeswijzer 14

2 Waarnemen en feitelijk melden ondermijnende criminaliteit 15

2.1 Waarnemen criminaliteit 15

2.2 Feitelijk melden waarneming 17

2.3 Redenen om niet te melden 18

2.4 Meldlocatie 22

2.5 MMA-meldingen 24

3 Inschatting meldingsbereidheid 25

3.1 Inschatting 25

3.2 Redenen om niet te melden 27

3.3 Redenen om wel te melden 31

3.4 Meldlocatie 34

3.5 Relatie feitelijk melden en inschatting melden 34

4 Bepalende mechanismen 36

4.1 Kennis van signalen 36

4.2 Kennis over en vertrouwen in meldproces 38

4.3 Belang van melden van een vermoeden 40

4.4 Ervaren ernst 40

5 Resultaten per wijk op een rij 42

5.1 Binnenstad 42

5.2 Leidsche Rijn 43

5.3 Noordoost 44

5.4 Noordwest 45
5.5 Oost 46
5.6 Overvecht 47
5.7 Vleuten-De Meern 48
5.8 West 49
5.9 Zuid 50
5.10 Zuidwest 51
Literatuur 52

Concluderende samenvatting

In de Utrechtse integrale aanpak ondermijning is één van de speerpunten het creëren van maatschappelijke weerbaarheid en bewustwording rond ondermijning. Eén van de beoogde effecten daarvan is dat er meldingen uit volgen vanuit de stad (maatschappelijke partners, ondernemers, inwoners). Om dit te helpen aanjagen wordt er gemeentelijk geïnvesteerd in het 'vergroten van de meldingsbereidheid', zo wordt ook benoemd in de meerjarige aanpak 'Grenzen Stellen, Perspectief Bieden'.

De behoefte van de gemeente Utrecht is om in dit kader meer kennis te krijgen over de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit in Utrecht. We formuleren hiertoe vijf onderzoeksvragen:

1. In hoeverre nemen inwoners verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit waar?
2. Hoe vaak hebben ze deze waarneming gemeld?
3. Zijn inwoners bekend met de verschillende meldroutes en hebben ze hierin een voorkeur?
4. Wat zijn bepalende factoren om wel/niet vormen van ondermijnende criminaliteit te melden?
5. Zijn er verschillen tussen inwoners uit verschillende wijken?

Onderzoeksopzet

De belangrijkste veldwerkmethodiek voor dit onderzoek naar meldingsbereidheid betreft het bevragen van inwoners met een online vragenlijst. Aan een steekproef van 25.000 inwoners is eenmaal gevraagd deel te nemen. Hiernaast heeft er tussen 4 en 10 februari 2025 een online campagne via social media plaatsgevonden om de vragenlijst onder de aandacht te brengen: op Facebook en Instagram. In totaal hebben 3.805 Utrechtse inwoners de vragenlijst ingevuld. De data zijn gewogen op wijk, sekse en leeftijd om een zo representatief mogelijk beeld van Utrecht te geven. Naast de veldwerkdata is gekeken naar MMA-meldingen van vormen van ondermijnende criminaliteit per wijk.

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen: 1) de oververtegenwoordiging van respondenten met een hoog opleidingsniveau 2) ontbrekende duiding of verklaring (hier is kwalitatief onderzoek voor nodig) en 3) het buiten beschouwing laten van het gebied rondom de Amsterdamsestraatweg, vanwege een vergelijkbaar onderzoek in het voorjaar van 2024. Dit beïnvloedt de bevindingen over de wijk Noordwest.

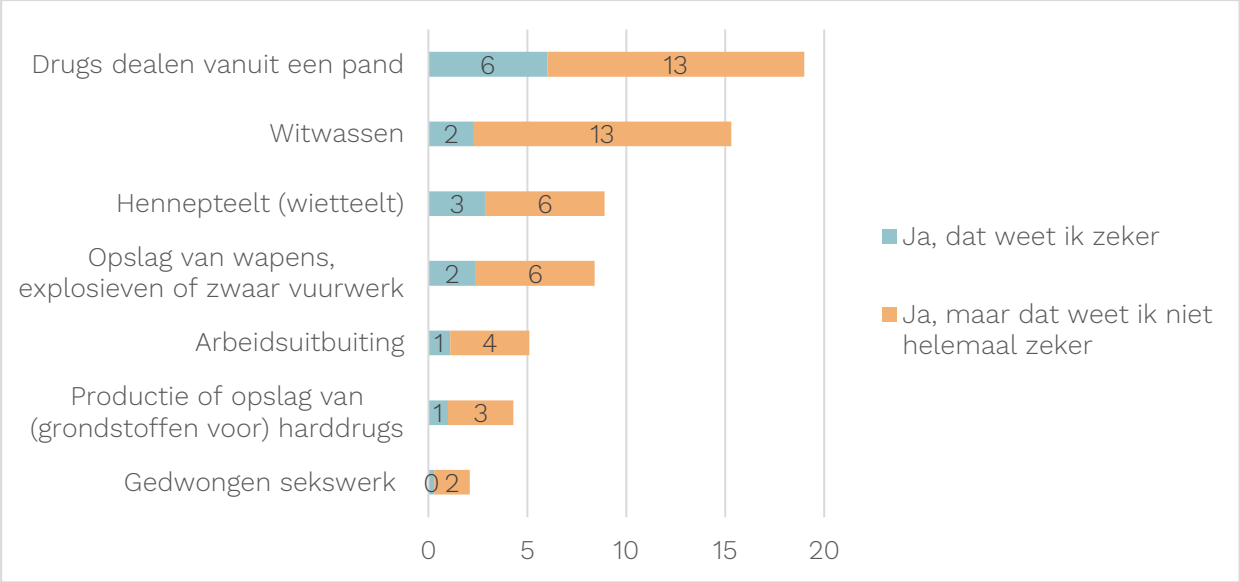
Bevindingen

De vijf onderzoeksvragen worden in het hiernavolgende samenvattend beantwoord:

1. In hoeverre nemen inwoners verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit waar?

Iets meer dan een derde van de Utrechtse respondenten heeft tenminste één vorm van de hier onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit waargenomen in hun eigen wijk. Figuur 1 laat zien dat drugs dealen vanuit een pand de meest waargenomen of vermoede vorm van drugscriminaliteit in de wijk is, gevolgd door witwassen.

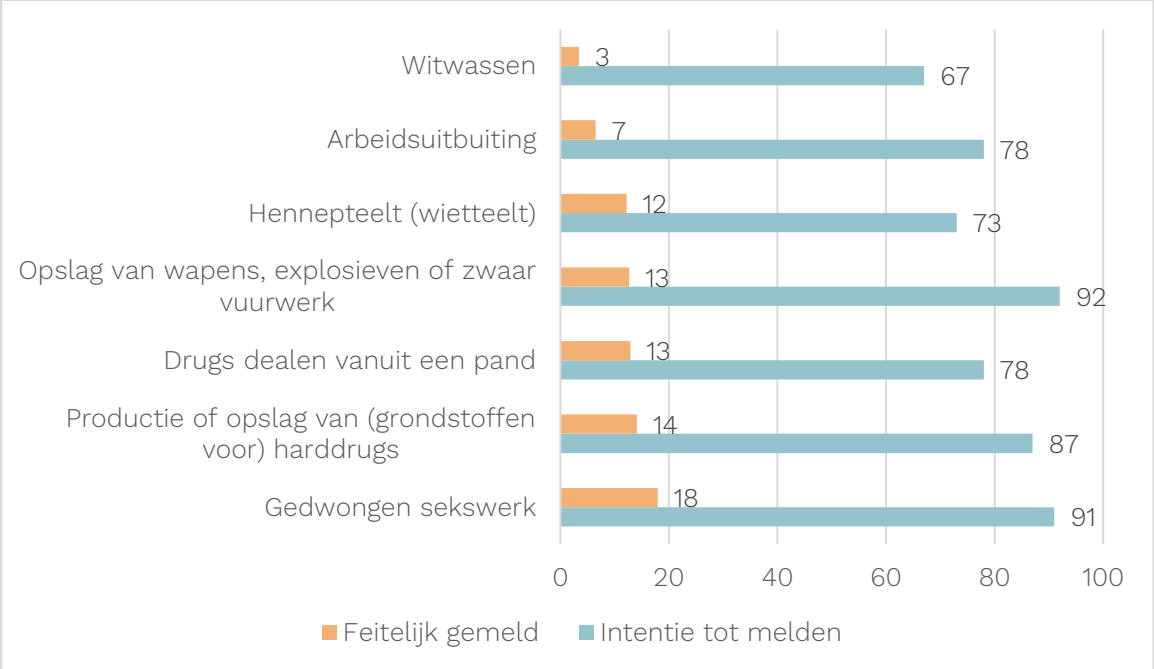
Figuur 1 Mate waarin verschillende vormen van criminaliteit worden waargenomen in de eigen wijk, % ja dat weet ik zeker en ja, maar dat weet ik niet helemaal zeker, N=3.805

2. In hoeverre melden inwoners van Utrecht vormen van ondermijnende criminaliteit?

Het feitelijk meldgedrag is (zeer) beperkt. Tussen de 3% (witwassen) en 18% (gedwongen sekswerk) van de respondenten heeft een melding van een vermoeden of waarneming gedaan. De inschatting van de eigen meldingsbereidheid bij een toekomstige waarneming ligt veel hoger: tussen de 67% bij witwassen en 92% bij opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk. Bij de beantwoording van onderzoeksvraag 4 komt ter sprake waarom respondenten vaak niet tot een melding overgaan.

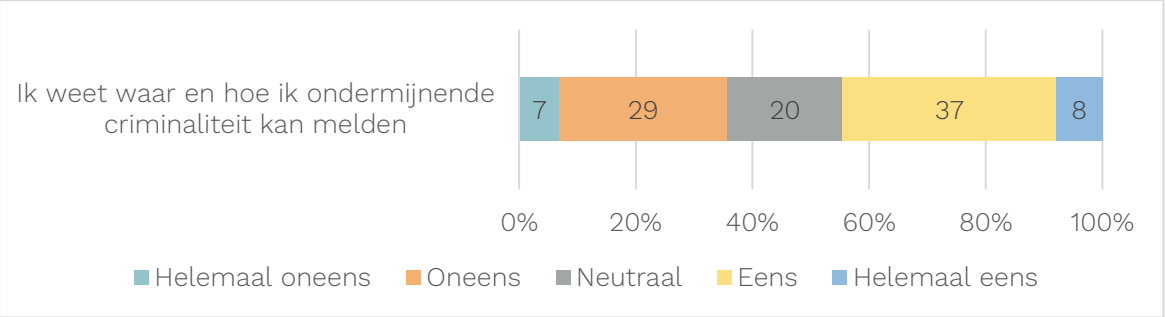
Figuur 2 Feitelijk meldgedrag en de inschatting van de eigen meldingsbereidheid, N=3.805

3. Zijn inwoners bekend met de verschillende meldroutes en hebben ze hierin een voorkeur?

Van de Utrechtse respondenten weet 45% waar en hoe ze ondermijnende criminaliteit kunnen melden. Een vijfde geeft hier geen eenduidig antwoord op. Hiernaast stelt 36% niet te weten hoe en waar ze ondermijning kunnen melden (zie figuur 3).

Figuur 3 Kennis over het meldproces, N=3.643

Als we kijken naar de feitelijke meldlocaties, dan wordt de politie het meest genoemd: 32% van de respondenten heeft gemeld via 0900-8844 of 112 en 34% bij de wijkagent, bij de balie of op straat. Hiernaast worden het digitale loket van de gemeente (21%), MMA - telefonisch (13%) en MMA - via de website (14%) geregeld als meldlocatie genoemd.

Als we respondenten vragen waar ze in de toekomst van een mogelijke waarneming melding zouden doen, dan komt er net een ander beeld naar voren. De meesten geven aan bij de politie via 0900-8844 of 112 te gaan melden (64%), op grote afstand gevolgd door de website van MMA (35%), het meldformulier van de politie (34%) en telefonisch bij MMA (33%). Hierna volgt de politie: bij de wijkagent, bij de balie of op straat (25%).

4. Wat zijn bepalende factoren om wel/niet vormen van ondermijnende criminaliteit te melden?

Om antwoord te geven op de vraag welke factoren een rol spelen in de bereidheid om melding te doen van ondermijnende criminaliteit nemen we in deze samenvatting de vergaarde kennis uit verschillende hoofdstukken samen (feitelijk meldgedrag, inschatting meldgedrag en bepalende mechanismen). Hieruit blijkt dat er vijf bepalende factoren zijn als het gaat om het melden van ondermijnende criminaliteit:

- Angst voor valse beschuldiging, te weinig zekerheid/bewijs
- Angst voor wraak
- Te weinig kennis over melden
- Geen vertrouwen in het oppakken van de overheid
- Te weinig bewustzijn van de ernst

In het hiernavolgende lichten we deze factoren nader toe.

Angst om iemand te beschuldigen, te weinig bewijs

Angst om iemand vals te beschuldigen, het gevoel hebben het niet zeker te weten en bewijs te hebben zijn belangrijke redenen voor Utrechters om geen melding te doen van een vermoeden of waarneming van een vorm van ondermijnende criminaliteit. Dit komt uit verschillende onderdelen van het onderzoek naar voren. Wij nemen deze onderstaand nader door.

Bij de drie voorgelegde vormen van drugscriminaliteit (drugs dealen vanuit een pand, hennepteelt en de productie of opslag van (grondstoffen voor) harddrugs) speelde de angst om iemand vals te beschuldigen een grote rol bij het niet-melden van een waarneming of vermoeden (19%-26%). Respondenten geven in lijn hiermee in open antwoorden ook geregeld aan dat ze het niet zeker genoeg wisten, dat het alleen om een vermoeden ging en er onvoldoende bewijs was (12%-14%). Bij gedwongen sekswerk en witwassen noemt men als reden om niet te hebben gemeld vaak dat ze het onvoldoende zeker wisten, te weinig bewijs hadden om melding te doen (resp. 28% en 23%) en bij arbeidsuitbuiting en witwassen benoemt men vaak de angst om iemand vals te beschuldigen (29% en 38%).

Als het gaat om de inschatting van meldingsbereidheid noemt 43% angst om iemand vals te beschuldigen als reden om niet gaan te melden. Tegelijkertijd zegt 45% dat ze zouden gaan melden als ze zeker zouden weten dat het om een criminele activiteit gaat.

Indien inwoners weinig kennis hebben over (signalen van) ondermijnende criminaliteit kan dit leiden tot twijfel (en dus een belemmering vormen voor meldingsbereidheid). Relevant in dit kader is de bevinding dat 39% van de Utrechtse respondenten niet weet wat ondermijnende criminaliteit is en 30% niet goed weet hoe ze (signalen van) ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen. Van de respondenten stemt 67% in met de stelling dat het ook belangrijk is om te melden als je alleen een vermoeden van ondermijnende criminaliteit hebt. Uit open antwoorden komt de behoefte naar voren over een vermoeden te kunnen sparren; niet direct een melding te hoeven doen.

Handelingsrichting: kennis delen over (signalen van) verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, het meldproces en de mogelijkheid bieden tot sparren.

Angst voor wraak

Angst voor wraak en gerelateerd hieraan dat een anonieme melding toch niet echt anoniem is, zijn de volgende belangrijke redenen dat respondenten ondermijnende criminaliteit niet gemeld hebben of willen gaan melden.

Bij de drie vormen van drugscriminaliteit is er bijvoorbeeld geregeld angst voor wraak en dat een melding niet echt anoniem is. Deze angst is relatief groot bij de waarneming of het vermoeden van productie/opslag van (grondstoffen voor) harddrugs (resp. 17% en 21%). Ook bij de vier andere vormen van criminaliteit komt angst naar voren dat de melding niet anoniem is (8%-15%).

Als het gaat om de inschatting van meldingsbereidheid noemt 26% angst voor wraak als reden om (mogelijk) niet te gaan melden en 21% is bang dat de melding niet anoniem zou zijn. Hieraan gerelateerd zegt 49% te gaan melden als er zekerheid is dat dit anoniem is.

Handelingsrichting: communicatie gericht op het echt anoniem zijn van een anonieme melding.

Te weinig kennis over melden

Utrechtse respondenten blijken soms niet bekend met de mogelijkheden die er zijn om (ondermijnende) criminaliteit te melden. Dat kwam reeds bij de beantwoording van onderzoeksvraag 3 aan de orde. Dit onderzoek laat ook zien dat dit de meldingsbereidheid kan belemmeren.

Bij de drie vormen van drugscriminaliteit is onbekendheid met meldmogelijkheden namelijk een van de genoemde redenen dat men geen melding heeft gemaakt, met name bij drugs dealen uit een pand (22%). Bij arbeidsuitbuiting, gedwongen sekswerk en witwassen geeft een wat groter aandeel respondenten aan dat ze niet hebben gemeld omdat ze niet goed weten waar ze dit hadden moeten doen (25%-32%).

Als het gaat om de inschatting van meldingsbereidheid noemt 26% dat ze niet weten waar ze moeten melden. En 47% geeft aan dat ze zouden melden als dit op een gemakkelijke manier kon. Uit open antwoorden blijkt dat respondenten ook meer willen weten over wat men precies bij een melding wil weten en wanneer men moet melden (of wanneer (nog) niet).

Handelingsrichting: kennis verspreiden over meldmogelijkheden en een 'gemakkelijke' meldplek creëren - of communiceren over het gemak van bestaande mogelijkheden.

Geen vertrouwen overheid

Een volgende reden waarom Utrechtse respondenten soms geen melding van (ondermijnende) criminaliteit maken is, dat ze het gevoel hebben dat de overheid (politie/gemeente) hier niets mee gaat doen én dat er eigenlijk niets tegen gedaan kan worden. We lichten dit nader toe.

Bij alle drie de vormen van drugscriminaliteit speelt bij een deel van de respondenten het gevoel dat de overheid (politie/gemeente) niets met de melding gaat doen een rol bij het niet-melden (16%-19%). Diezelfde reden wordt ook bij de vier andere vormen van criminaliteit geregeld gegeven (15%-21%). Hiernaast denkt 9%-19% dat het melden hiervan geen zin heeft, dat dergelijke activiteiten toch niet tegen te houden zijn.

Als het gaat om de inschatting van meldingsbereidheid noemt 18% dat ze denken dat de politie/gemeente toch niets doet met hun melding. Hieraan gerelateerd zegt 42% te gaan melden als ze erop kunnen vertrouwen dat er iets met hun melding gedaan gaat worden.

Kijkend naar de onderzochte mechanismen blijkt in dit kader dat ongeveer de helft van de respondenten vertrouwen heeft dat de overheid de melding serieus neemt (57%), vertrouwen heeft in het iets terug horen op een niet-anonieme melding (44%) en in het kunnen tegengaan van deze criminaliteit door de overheid (49%).

Handelingsrichting: stelselmatig terugkoppelen bij een niet-anonieme melding, media-aandacht bij een controle/inval naar aanleiding van een (niet-anonieme) melding

Geen last van ervaren, ernst inzien

De laatste reden waarom Utrechtse respondenten geen melding maken van (ondermijnende) criminaliteit is dat ze er geen last van ervaren en er de ernst niet altijd van inzien.

De reden om niet te melden 'ik heb er zelf geen last van' wordt relatief vaak genoemd bij witwassen (18%). En uit met name open antwoorden komt geregeld naar voren dat men het probleem niet ziet van hennepteelt (gezien het huidige gedoogbeleid).

Als het gaat om de inschatting van meldingsbereidheid noemt 21% dat ze niet zouden melden omdat ze er zelf geen last van hebben en 20% dat ze niet zo erg vinden. Hieraan

gerelateerd zegt 52% zegt dat ze gaan melden als het om een ernstige situatie gaat (bijvoorbeeld een gevaarlijke situatie) en 29% als ze er zelf last van ervaren.

Tot slot. Het merendeel van de respondenten vindt dat ondermijnende criminaliteit negatieve gevolgen voor de eigen wijk heeft (76% van de respondenten is het hiermee eens). Wel valt op dat 13% hier neutraal over is en 11% dit niet vindt.

Handelingsrichting: creëren van bewustzijn over de negatieve gevolgen van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Hierbij extra aandacht besteden aan de negatieve gevolgen van hennepteelt.

5. Zijn er verschillen tussen inwoners uit verschillende wijken?

We hebben gekeken naar verschillen tussen wijken. De bevindingen per wijk hebben we in hoofdstuk vijf samengevat. In deze concluderende samenvatting beperken we ons tot enkele overkoepelende conclusies over verschillen tussen wijken.

Hoewel er significante verschillen[1] tussen wijken naar voren komen in het waarnemen en het melden van ondermijnende criminaliteit, valt op dat de verschillen redelijk beperkt zijn. Er zijn bijvoorbeeld geen wijken waar vormen van ondermijnende criminaliteit nooit waargenomen worden (overal is dus zogenaamd 'meldpotentieel'[2]). En er zijn geen wijken waar vrijwel iedereen meldt (of inschat te gaan melden) of niemand meldt (of inschat niet te gaan melden). Bij elke wijk is daarom wel een verbetering mogelijk in de mate van meldingsbereidheid en meldgedrag.

Indien gekozen wordt voor een locatie-aanpak op maat, dan zijn sommige details van wijken wel relevant voor de inhoud van een interventie of andersoortige interventie. We noemen hier enkele van deze details (voor alle bevindingen, zie hoofdstuk 5):

- In Leidsche Rijn is er relatief veel angst voor het niet anoniem zijn van meldingen en wordt het van belang geacht dat een melding wordt opgepakt.
- In Noordwest en Overvecht is er relatief veel meldpotentieel: waarnemingen van vormen van ondermijnende criminaliteit.
- In Oost is het bewustzijn van de ernst van de problematiek relatief beperkt. Hiernaast benoemen respondenten relatief vaak dat ze weinig kennis over signalen van ondermijning hebben en over hoe en waar dit gemeld kan worden.

[1] De verschillen in de dataset niet op toeval berusten.
[2] Waarnemingen waarover men een melding zou kunnen maken.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de Utrechtse integrale aanpak ondermijning is één van de speerpunten het creëren van maatschappelijke weerbaarheid en bewustwording rond ondermijning. Eén van de beoogde effecten daarvan is dat er meldingen uit volgen vanuit de stad (maatschappelijke partners, ondernemers, inwoners). Om dit te helpen aanjagen wordt er gemeentelijk geïnvesteerd in het 'vergroten van de meldingsbereidheid', zo wordt ook benoemd in de meerjarige aanpak 'Grenzen Stellen, Perspectief Bieden'.

De behoefte van de gemeente Utrecht is om in dit kader meer kennis te krijgen over de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit in Utrecht en of er hierin verschillen zijn tussen de Utrechtse wijken. We formuleren hiertoe vijf onderzoeksvragen:

1. In hoeverre nemen inwoners verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit waar?
2. In hoeverre melden inwoners van Utrecht vormen van ondermijnende criminaliteit?
3. Zijn inwoners bekend met de verschillende meldroutes en hebben ze hierin een voorkeur?
4. Wat zijn bepalende factoren om wel/niet vormen van ondermijnende criminaliteit te melden?
5. Zijn er verschillen tussen inwoners uit verschillende wijken?

Met de kennis uit dit onderzoek kan de gemeente interventies gerichter inzetten; zowel qua vorm, doelgroep als locatie, zodat de meldingsbereidheid toeneemt.

1.2 Onderzoeksopzet

De gemeente Utrecht wil graag breed inzicht in de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit in Utrecht. Dit helpt de gemeente bij het gericht inzetten van interventies; zowel op vorm, doelgroep of locatie, zodat de meldingsbereidheid – en daarmee ook de maatschappelijke weerbaarheid – toeneemt. De gemeente wil dat er middels een kwantitatief onderzoek inzicht in deze meldingsbereidheid wordt gegeven.

Ontwikkeling en testen vragenlijst

Allereerst is een vragenlijst ontwikkeld om onder Utrechtse inwoners af te nemen. De gemeente Utrecht vindt het van belang dat de onderzoeksbevindingen te vergelijken zijn met die van andere gemeenten, zodat er op basis hiervan 'beschouwend een uitspraak gedaan kan worden over de Utrechtse situatie'. Voor het ontwikkelen van de vragenlijst voor de gemeente Utrecht wordt daarom 'geput' uit vragenlijsten eerder onderzoek naar de meldingsbereidheid in Brabant-Zeeland, Zaanstad en Rotterdam.

Voordat gestart werd met het ontwikkelen van de vragenlijst vond er een gesprek plaats met de opdrachtgever, zodat er nog meer detaillering aan de kennisbehoefte van de gemeente kan worden gegeven. Zo is onder andere in gesprek gegaan over de vormen van ondermijnende criminaliteit die in de vragenlijst meegenomen dienen te worden en over wat voor meldmogelijkheden er zijn in Utrecht.

De vragenlijst is na dit overleg over in Word ontwikkeld en voorgelegd aan de gemeente voor een reactie. De definitieve Word-vragenlijst is in QuestionPro (een online tool) geprogrammeerd en vervolgens getest. Na wat laatste wijzigingen was de vragenlijst klaar om verspreid te worden. Er is voor gekozen prijzen te verloten om de respons te verhogen: 3 bonnen van 100 euro van de Intratuin.

Vragenlijstverspreiding

Via brief aan steekproef bewoners

De vragenlijst is aan een steekproef van 25.000 woonadressen onder de aandacht gebracht via een brief[3]. In de gepersonaliseerde brief staat het onderzoek toegelicht met een QR-code en link naar de vragenlijst. Enkele wijken zijn 'opgeplust' in verband met een mogelijke lage respons (o.b.v. ervaring in inwonersenquête). De leeftijdsafbakening was 18 jaar en ouder. Maximaal één persoon per huishouden kreeg een uitnodiging. De steekproef is exclusief het onderzoeksgebied Amsterdamsestraatweg (aangezien daar in 2024 reeds een onderzoek naar meldingsbereidheid heeft plaatsgevonden). Dit heeft consequenties voor de bevindingen in deze rapportage over Noordwest (waarover meer bij beperkingen).

De uitzending van brieven is als volgt verdeeld over wijken:

Wijk	Totaal aantal	Man	Vrouw
West	2000	48%	52%
Noordwest	2800	40%	60%
Overvecht	3300	44%	56%
Noordoost	2300	38%	62%
Oost	2200	38%	62%
Binnenstad	1700	44%	56%
Zuid	2000	42%	58%
Zuidwest	2800	44%	56%
Leidsche Rijn	3100	38%	62%
Vleuten-De Meern	2800	37%	63%

Via sociale media

Hiernaast heeft er tussen 4 en 10 februari een online campagne via social media plaatsgevonden om de vragenlijst onder de aandacht te brengen: op Facebook en Instagram. Hiermee zijn 28.032 unieke mensen bereikt en dit heeft tot 438 klikken geleid. Het is onbekend tot hoeveel ingevulde vragenlijsten dit heeft geleid.

Respons en beschrijving onderzoekspopulatie

In totaal hebben 3.805 Utrechtse inwoners de vragenlijst ingevuld. De achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep (de 3.805 respondenten) staan weergegeven in tabel 1.1.

[3] We streefden naar 250 respondenten per wijk (2500 respondenten voor de hele stad) en gingen uit van een respons van 10%.

Tabel 1.1 Kenmerken onderzoekspopulatie

Wijken	Aantal	%
Binnenstad	305	8,0
Leidsche Rijn	486	12,8
Noordoost	456	12,0
Noordwest	415	10,9
Oost	358	9,4
Overvecht	305	8,0
Vleuten - de Meern	417	11,0
West	355	9,3
Zuid	364	9,6
Zuidwest	344	9,0
Leeftijd	**Aantal**	**%**
18-34 jaar	1240	32,6
35-54 jaar	1098	28,9
55-79 jaar	916	24,1
Niet ingevuld	551	14,5
Sekse	**Aantal**	**%**
Man	1584	41,6
Vrouw	1898	49,9
Geen man, geen vrouw	13	0,3
Wil ik liever niet zeggen/niet ingevuld	310	8,1
Hoogst voltooide opleiding	**Aantal**	**%**
Geen opleiding	10	0,3
Basisschool, lagere school, speciaal basisonderwijs	11	0,3
Vmbo, mavo, mulo, praktijkonderwijs, vso, vbo, lbo, lts, leao of vergelijkbaar	86	2,3
Mbo, mts, meao of vergelijkbaar	160	4,2
Havo, vwo, gymnasium, hbs, mms of vergelijkbaar	156	4,1
Hogeschool/hbo, universiteit/wo, hts, heao, postdoctoraal	1580	41,5
Niet ingevuld[4]	1802	47,4

Analyse en weging

De in QuestionPro verzamelde vragenlijstdata zijn geëxporteerd naar SPSS en geschoond. De data zijn vervolgens gewogen op drie factoren: de 10 wijken, leeftijd (3 categorieën: 18-34 jaar, 35-54 jaar en 55-79 jaar) en sekse (man-vrouw). Voor weegfactoren onder de 0,5 of 2 is een combinatie gemaakt met een nabijgelegen categorie[5]. Op de gewogen informatie hebben we met name zogenaamde *rechte tellingen* uitgevoerd. Het gaat om

[4] De antwoorden in de 'anders namelijk' categorie geven een indicatie dat respondenten (soms) hun hoogst voltooide opleiding niet hebben genoemd vanwege onvrede over deze vraag. Enkele voorbeelden: niet relevant, gaat je niets aan, ik vind dit een discriminerende vraag en ik vind het onplezierig dat opleidingsniveau een rol zou moeten spelen.
[5] We hanteren namelijk 0,5 en 2 als maximale weegfactoren. Deze bijstelling kwam echter maar bij 3 van de 60 cellen voor.

frequentietellingen uitgevoerd om de verdeling van waarden binnen de dataset te beschrijven. Daarnaast keken we naar mogelijke verschillen tussen wijken. Daarbij wilden we niet alleen weten óf er verschil was, maar ook tussen welke wijken precies. Om dat te onderzoeken, gebruikten we zogenoemde post-hoctesten. Deze statistische testen helpen om na een algemene vergelijking (zoals een ANOVA) te bepalen welke specifieke groepen – in dit geval wijken – van elkaar verschillen. Zo kregen we een beter beeld van waar de opvallendste verschillen zaten.

Scan (MMA-)meldingen

In aanvulling op de enquête onder bewoners kijken we naar de (MMA-)meldingen van vormen van ondermijnende criminaliteit (zoals vormen van drugscriminaliteit, mensenhandel en illegale prostitutie) in 2022 en 2023. We hebben de gemeente hiertoe gevraagd de MMA-meldingen en andere meldingen bij de gemeente aan te leveren aan de onderzoekers.

De bevindingen uit de vragenlijst analyseren we ook in samenhang met de (MMA-)meldingen. Zo kijken we bijvoorbeeld of wijken waar de bereidheid tot melden hoog is ook de wijken zijn waar er veel MMA-meldingen zijn.

Beperkingen onderzoek

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen.

Ten eerste heeft een kwantitatief onderzoek (een online enquête) de beperking dat er voor sommige bevindingen geen duiding of verklaring komt. Hiervoor zou immers een kwalitatieve verdieping nodig zijn. Zo zal later in dit rapport soms een verschil naar voren komen – tussen wijken of personen met een verschillend achtergrondkenmerk – dat op basis van de huidige data niet te verklaren valt. Waar mogelijk geven we wel aan of een dergelijk verschil al uit eerder onderzoek naar voren is gekomen.

Ten tweede betreft het buiten beschouwing laten van het gebied rondom Amsterdamsestraatweg een beperking van het onderzoek. Dit heeft een gevolg voor de bevindingen over de wijk Noordwest.

Ten derde is er een indicatie dat relatief veel hoog opgeleide inwoners aan het onderzoek hebben deelgenomen. Van de respondenten die aangegeven hebben wat hun opleidingsniveau is, heeft maar liefst 79% HBO/WO-niveau.[6]

[6] Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat 1.802 respondenten geen antwoord op de vraag gegeven hebben.

1.3 Leeswijzer

Onderstaand figuur geeft weer hoe de rapportage is opgebouwd:

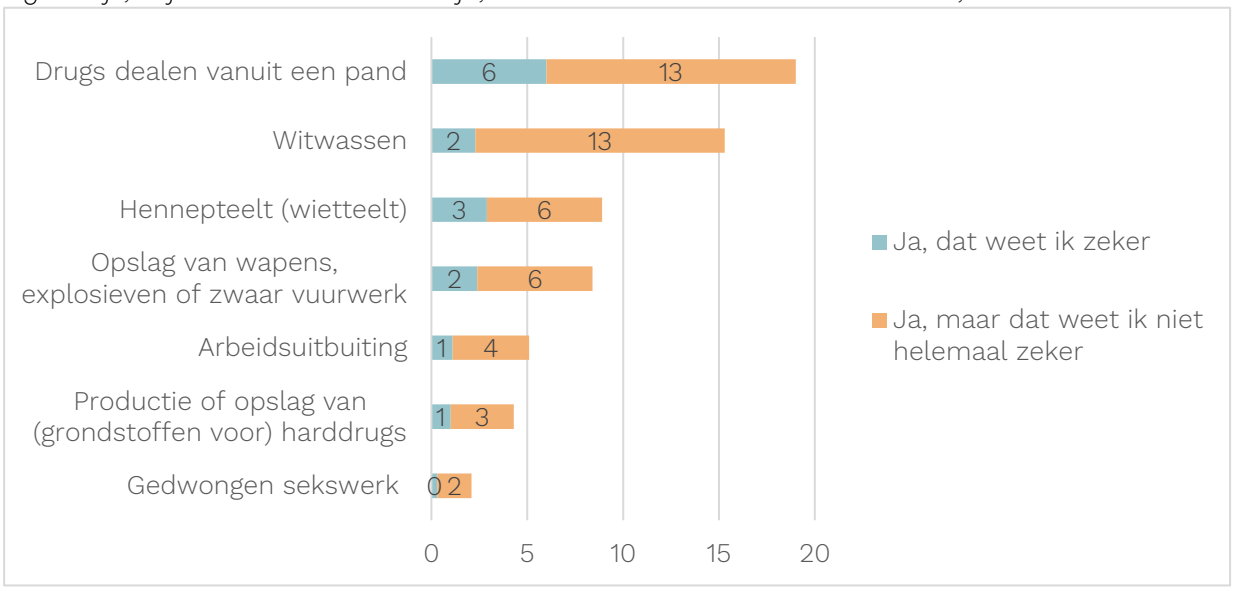
2 Waarnemen en feitelijk melden ondermijnende criminaliteit

In dit hoofdstuk beschrijven we de feitelijke meldingsbereidheid. We hebben hiertoe respondenten gevraagd of ze verschillende vormen van criminaliteit hebben waargenomen of vermoed en vervolgens of ze hiervan melding gemaakt hebben bij een (overheids)instantie. De selectie van vormen van criminaliteit om aan de inwoners voor te leggen is in samenspraak tussen de onderzoekers en de gemeente tot stand gekomen. Uitgangspunt voor de keuze betrof een beperkte lijst met een goede variatie van vormen van ondermijnende criminaliteit. Bij arbeidsuitbuiting en witwassen is in de vragenlijst een nadere toelichting gegeven. Bij arbeidsuitbuiting is de volgende toelichting gegeven: 'Wanneer iemand gedwongen wordt te werken onder slechte omstandigheden of voor weinig loon.' Bij witwassen: 'Witwassen betekent dat mensen geld dat met criminele activiteiten is verdiend uitgeven of investeren, bijvoorbeeld in vastgoed of bedrijven. Dan lijkt het alsof het eerlijk is verdiend.'

2.1 Waarnemen criminaliteit

Figuur 2.1 laat zien dat de criminele situaties die Utrechtse respondenten het meest hebben waargenomen of vermoed in hun wijk het dealen van drugs vanuit een pand is, gevolgd door witwassen. Als we al deze waarnemingen gezamenlijk beschouwen, dan blijkt 35% van de respondenten tenminste één vorm van de hier onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit te hebben waargenomen in hun eigen wijk.[7]

Figuur 2.1 Mate waarin verschillende vormen van criminaliteit worden waargenomen in de eigen wijk, % ja dat weet ik zeker en ja, maar dat weet ik niet helemaal zeker, N=3805

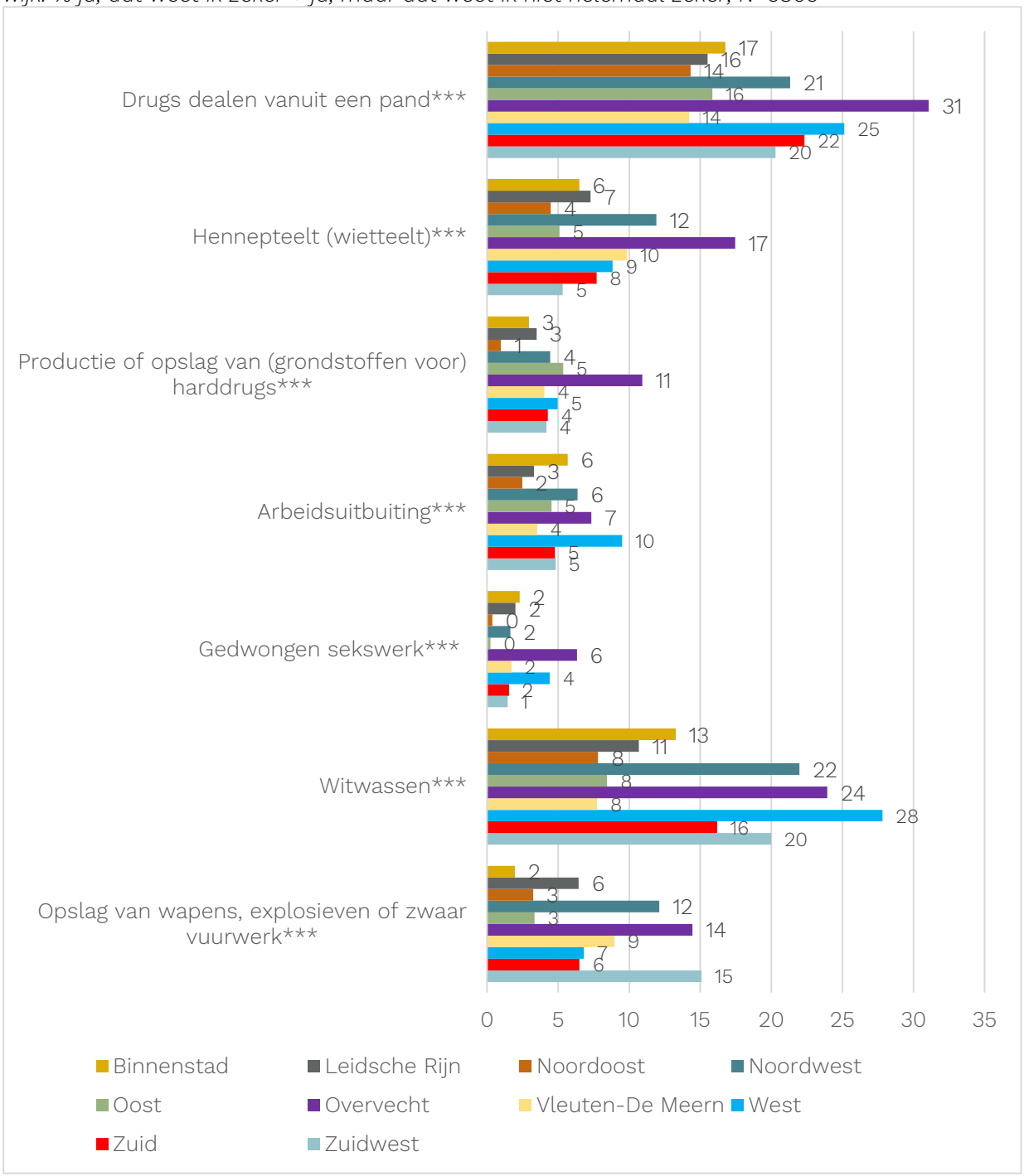

[7] Respondenten is gevraagd of ze nog andere vormen van criminaliteit hebben waargenomen. Van de 3805 respondenten stellen er 1658 dat dit het geval is. De meest genoemde andere vorm van criminaliteit is drugsdealen of drugshandel op straat (of uit een auto). Hiernaast worden ook vaak genoemd: zwaar vuurwerk, inbraak uit auto of huis, auto- of fietsdiefstal, lachgas dealen en gebruik, drugsgebruik, heling, overlast (jongeren), illegale bewoning, discriminatie, bedreiging, vandalisme.

Verschillen tussen wijken

Figuur 2.2 geeft per wijk de waargenomen vormen van criminaliteit weer. Wij zien dit als het ware als het meldpotentieel: de waarnemingen waarover respondenten een melding zouden kunnen doen. Tussen wijken blijken hierin significante verschillen te zijn.

Figuur 2.2 Mate waarin verschillende vormen van criminaliteit worden waargenomen, naar wijk. % ja, dat weet ik zeker + ja, maar dat weet ik niet helemaal zeker, N=3805[8]

[8] Bij een p-waarde onder de 0.05 spreken we van een statistisch significant verschil tussen de wijken. We duiden dit aan met een *. De kans dat gevonden verschillen toevallig zijn, betreft minder dan 5%. We geven het ook aan wanneer de waarde onder de 0.01 ligt (**) of onder de 0.001 (***). De verschillen zijn dan nog significanter (dus een kleinere kans dat het gevonden verschil toevallig is). Met een Post-Hoc test is nagegaan welke wijken precies significant van elkaar afwijken. Voor de leesbaarheid is ervoor gekozen deze bevindingen niet te presenteren in het figuur. Wel gebruiken we deze bevindingen voor de keuze welke wijken we in de tekst uitlichten.

Allereerst valt op bewoners dat uit Overvecht vijf verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit relatief vaak denken waar te nemen: drugs dealen uit een pand (31%), hennepteelt (17%), productie of opslag van (grondstoffen voor) harddrugs (11%), witwassen (24%) en opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk (14%). Hiernaast valt op dat in Noordwest[9] en Zuidwest witwassen (resp. 22% en 20%) en opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk (resp. 12% en 15%) relatief vaak door respondenten worden genoemd. In West worden arbeidsuitbuiting (10%) en witwassen (28%) relatief vaak (mogelijk) waargenomen.

2.2 Feitelijk melden waarneming

Tabel 2.3 geeft weer in hoeverre respondenten die aangeven dat ze een vorm van ondermijnende criminaliteit waargenomen of vermoed hebben hun laatste waarneming hiervan gemeld hebben. Deze tabel laat zien dat Utrechtse respondenten maar beperkt melding van een waarnemen of vermoeden van ondermijnende criminaliteit hebben gemaakt (de redenen voor het niet melden spreken we door in paragraaf 2.3).

Relatief het meest is melding gemaakt van gedwongen sekswerk (18%), gevolgd door productie of opslag van (grondstoffen voor) harddrugs en drugs dealen vanuit een pand (14%). Het minst is melding gemaakt van witwassen (3%) en arbeidsuitbuiting (7%). Eerder zagen we al dat dit vormen van criminaliteit zijn waar respondenten relatief vaak 'niet zeker weten' of ze het waargenomen hebben; hetgeen de bereidheid tot melden kan beïnvloeden (waarover later meer bij paragraaf 2.3).

Tabel 2.3 Feitelijk meldgedrag van de laatste waarneming

	N	% Ja, gemeld	% Nee, niet gemeld
Gedwongen sekswerk	70	17,9	82,1
Productie of opslag van (grondstoffen voor) harddrugs	162	14,1	85,9
Drugs dealen vanuit een pand	722	12,9	78,1
Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk	302	12,7	87,3
Hennepteelt (wietteelt)	308	12,2	89,8
Arbeidsuitbuiting	182	6,5	93,5
Witwassen	571	3,4	96,6

Verschillen tussen wijken

Om naar verschillen in meldgedrag tussen wijken te kijken hebben we alle waarnemingen van de onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit samengenomen en gekeken hoeveel van deze waarnemingen zijn gemeld[10]. Tabel 2.4 laat hiervan de bevindingen zien. Er zijn hierin geen significante verschillen tussen wijken.[11]

[9] Zonder het gebied rondom de ASW.
[10] Per vorm van criminaliteit zouden er per wijk onvoldoende waarnemingen zijn om een goede vergelijking tussen wijken te maken.
[11] Dit komt waarschijnlijk door de beperkte N. Bij een kleinere onderzoeksgroep is de kans groter dat een verschil op toeval berust, waardoor een toets minder snel een significant verschil laat zien.

Tabel 2.4 Mate waarin waargenomen vormen van criminaliteit zijn gemeld, gewogen gemiddelde van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit.

	Aantal waarnemingen/ vermoedens (N)	Aantal keer gemeld	% gemeld
Binnenstad	123	11	8,9
Leidsche Rijn	230	22	9,6
Noordoost	138	13	9,4
Noordwest	350	31	8,9
Oost	154	11	7,1
Overvecht	368	48	13,0
Vleuten-De Meern	226	32	14,2
West	259	30	11,6
Zuid	182	15	8,2
Zuidwest	287	26	9,1

2.3 Redenen om niet te melden

Onderstaand lopen we voor de zeven onderscheiden vormen van (ondermijnende) criminaliteit achtereenvolgens langs wat redenen zijn die respondenten geven dat ze bij hun laatste waarneming of vermoeden geen melding hebben gedaan. We kijken eerst naar de drie vormen van drugscriminaliteit en vervolgens naar de vier andere vormen van criminaliteit. In tegenstelling tot bij andere onderwerpen splitsen we deze redenen niet uit naar wijken, vanwege de beperkt beschikbare informatie.

Drugscriminaliteit

Bij de drie voorgelegde vormen van drugscriminaliteit (drugs dealen vanuit een pand, hennepteelt en de productie of opslag van (grondstoffen voor) harddrugs) speelt de angst om iemand vals te beschuldigen een grote rol om een waarneming of vermoeden niet te melden (19%-26%). Respondenten geven in lijn hiermee in open antwoorden ook geregeld aan dat ze het niet zeker genoeg wisten, dat het alleen om een vermoeden ging en er onvoldoende bewijs was (12%-14%).

Onbekendheid met meldmogelijkheden is een volgende reden die men vaak geeft om niet te melden, met name bij drugs dealen uit een pand (22%). Bij alle drie de vormen van drugscriminaliteit speelt hiernaast een rol dat respondenten denken dat de overheid (politie/gemeente) niets met de melding gaat doen (16%-19%).

Ook is er geregeld angst voor wraak en gerelateerd hieraan angst dat een melding niet echt anoniem is. Deze angst is relatief groot bij de waarneming of het vermoeden van productie/opslag van (grondstoffen voor) harddrugs (resp. 17% en 21%)[12].

Bij hennepteelt wordt relatief vaak benoemd dat dit al bekend was bij de politie of iemand anders al een melding ging maken. Alle gegeven antwoorden staan in tabel 2.5.

[12] Dat de angst voor wraak relatief groot is bij harddrugs-gerelateerde waarnemingen zagen we reeds in eerder onderzoek. Zie bijvoorbeeld het onderzoek naar meldingsbereidheid in de regio Haaglanden: meldingsbereidheid-ondermijnende-criminaliteit_Regio-Den-Haag.pdf

Tabel 2.5 Redenen die respondenten geven waarom ze vormen van criminaliteit niet hebben gemeld %

	Drugs dealen vanuit een pand	Hennepteelt (wietteelt)	Productie/opslag van (grondstoffen voor) harddrugs
N	563	277	139
ik was bang dat ik iemand vals beschuldig	25,6	19,3	20,2
ik wist niet zo goed waar ik dit moest melden	21,9	12,5	12,9
ik (be)dacht dat de politie/gemeente toch niets doet met mijn melding	19,0	16,3	19,4
ik had er zelf geen last van	18,5	9,1	11,3
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	17,0	10,6	9,7
ik was bang voor wraak	15,9	12,1	17,7
Ik was bang dat mijn melding niet echt anoniem zou zijn	15,1	12,1	21,0
ik wist het niet zeker genoeg, ik had (te) weinig bewijs**	14,4	12,1	12,1
melden kost veel moeite/tijd	9,7	4,2	3,2
het was al bekend**	8,3	15,2	8,9
ik bemoei mij niet met andermans zaken	8,3	5,7	7,3
iemand anders ging al melding maken	7,8	12,9	8,1
ik vond het niet zo erg	5,7	8,7	4,8
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	5,0	5,3	3,2
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	4,9	2,7	4,0
ik wilde geen verrader zijn	4,4	4,9	5,6
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	2,9	2,7	4,0
anders, namelijk.....[13]	15,7	22,0	11,3

* De N betreft het aantal respondenten dat een bepaalde vorm van criminaliteit niet gemeld heeft en gevraagd is de reden(en) hiervoor te benoemen. Het betreft dus de sub-onderzoeksgroep van de kolom. ** Niet als categorie opgegeven, maar wel vaak als antwoord gegeven: categorie voor aangemaakt in de tabel.

Ter illustratie hebben we enkele open antwoorden als voorbeeldcitaat in tabel 2.6 weergegeven.

[13] Onder andere: Medelijden met de dader, pessimisme over het nut van melden (ze doen er toch niets mee, er is toch niets aan te doen), er zelf geen last van hebben.

Tabel 2.6 Voorbeeldcitaten aangaande redenen om van een waarneming of vermoeden geen melding te doen

	Drugs dealen vanuit een pand	Hennepteelt (wietteelt)	Productie/opslag van (grondstoffen voor) harddrugs
Voorbeeld-citaat 1	*Het pand was al in beslag genomen, de linten om de voordeur etc bevestigden mijn vermoeden*	*Wist het niet zeker genoeg om met vertrouwen een melding ervan te maken*	*Enige signaal dat ik had was lege gele verpakkingen met een toxisch teken erop in de voortuin. Dit stond echter zo opzichtelijk een paar dagen in beeld dat het me geen aanleiding gaf er iets van te melden.*
Voorbeeld-citaat 2	*Ik heb geen concrete bewijzen dus ik weet niet zo goed of de politie zit te wachten op een vage melding.*	*Ik wist dat pas achteraf. Wel diverse meldingen van overlast gedaan, maar hierop was niet goed gereageerd, bijvoorbeeld stankoverlast was voor de woningbouw geen probleem.*	*Ik kan het niet hard maken het zijn vaak vermoedens. Ik heb er ook niet bij stilgestaan dit te melden*
Voorbeeld-citaat 3	*Ik weet niet 100% zeker of er daadwerkelijk sprake is van criminele activiteiten*	*Niemand wist ervan tot de politie dat huis oprolde. Was heel leerzaam*	*Het ging om twee grote tanks, de politie was er toen al mee bezig, er stond al een auto.*

Andere vormen van criminaliteit

Tabel 2.7 geeft de redenen weer die respondenten geven waarom ze geen melding van de door hen waargenomen of vermoede andere vormen van criminaliteit hebben gedaan.

Opvallend is het hoge aandeel respondenten dat als reden geeft dat ze niet goed weten waar ze arbeidsuitbuiting, gedwongen sekswerk en witwassen moeten melden (25%-32%). Bij gedwongen sekswerk en witwassen noemt men vaak dat ze het onvoldoende zeker wisten, te weinig bewijs hadden om melding te doen (resp. 28% en 23%). En bij arbeidsuitbuiting en witwassen benoemt men vaak de angst om iemand vals te beschuldigen (29% en 38%).

De volgende redenen om niet te melden worden bij alle vier de vormen van criminaliteit tot slot geregeld gegeven: het idee dat de gemeente/de politie niets met de melding gaat doen (15%-21%), angst dat de melding niet anoniem is (8%-15%) en het idee dat melden geen zin heeft, dergelijke activiteiten toch niet tegen te houden zijn (9%-19%). De reden ‘ik heb er zelf geen last van’ wordt relatief vaak genoemd bij witwassen (18%). En bij de opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk wordt in de open antwoorden vaak genoemd dat men niet weet of en waar een opslag is, maar dit er wel moet zijn, gezien de grote hoeveelheid hard en gevaarlijk vuurwerk dat in de wijk wordt afgestoken. Aangezien de opslaglocatie niet bekend is, kunnen ze er geen melding over doen.

Tabel 2.7 Redenen die respondenten geven waarom ze vormen van criminaliteit niet hebben gemeld %

	Arbeids-uitbuiting	Gedwongen sekswerk	Witwassen	Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk
N	170	57	551	263
ik wist niet zo goed waar ik dit moest melden	32,2	27,8	24,8	15,8
ik wist het niet zeker genoeg, ik had (te) weinig bewijs**	9,4	27,8	22,5	5,0
ik was bang dat ik iemand vals zou beschuldigen	28,7	9,3	37,5	16,7
Ik (be)dacht dat de politie/gemeente toch niets doet met mijn melding	14,6	14,8	14,6	20,8
ik was bang dat mijn melding niet echt anoniem was	7,6	14,8	9,0	10,9
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	12,9	9,3	11,1	19,0
ik had er zelf geen last van	11,1	7,4	17,6	7,7
iemand anders ging al melding maken	5,3	7,4	2,7	9,0
ik bemoei mij niet met andermans zaken	9,4	5,6	8,2	5,9
ik was bang voor wraak	5,3	13,0	8,4	13,6
melden kost veel moeite/tijd	5,8	3,7	7,0	6,8
ik ga ervanuit dat dit echt al wel bekend is of wist dat dit al bekend was (door bijv. een inval)**	0,0	0,0	4,1	5,4
ik vond het niet zo erg	5,3	1,9	3,9	3,2
ik wilde geen verrader zijn	4,7	3,7	3,9	3,6
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	8,2	0,0	6,8	5,0
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	1,8	3,7	1,8	3,6
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	2,3	5,6	1,8	3,6
door veel hard/gevaarlijk vuurwerk in de wijk moet er wel een opslag zijn**	--	--	--	11,8
anders, namelijk.....	12,9	11,1	4,3	9,0

* De N betreft het aantal respondenten dat een bepaalde vorm van criminaliteit niet gemeld heeft en gevraagd is de reden(en) hiervoor te benoemen. Het betreft dus de sub-onderzoeksgroep van de kolom. ** Niet als categorie opgegeven, maar wel vaak als antwoord gegeven: categorie voor aangemaakt in de tabel.

Ter illustratie hebben we enkele open antwoorden als voorbeeldcitaat in tabel 2.8 weergegeven.

Tabel 2.8 Voorbeeldcitaten aangaande redenen om van een waarneming of vermoeden geen melding te doen

	Arbeidsuitbuiting	Gedwongen sekswerk	Witwassen	Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk
Voorbeeld-citaat 1	*Bij melden heeft dat vaak ook negatieve gevolgen voor de migranten. Ook wist ik niet zo goed wat te melden. Dus kort door de bocht, te weinig kennis.*	*Het betreffen vermoedens op basis van waarschijnlijkheid maar geen echte evidentie*	*1. Grote twijfel of er wel sprake van witwassen is 2. Overtuigd dat de wijkagent het (ook) ziet en die heeft er betere kijk op.*	*Ik ga ervan uit dat de gemeente /politie al op de hoogte is Iedereen kan het zware & illegale vuurwerk horen.*
Voorbeeld-citaat 2	*Na tien meldingen waar niks mee gedaan is. Maak je de elfde ook niet meer.*	*Er liep al een onderzoek, inmiddels zijn zaken gesloten. Ook is dit voor een gewone burger nauwelijks in te schatten vind ik.*	*Als er een winkel is waar nooit iemand is, moet het de autoriteiten toch ook opvallen*	*Was al bekend bij politie (ontploffing in de straat)*
Voorbeeld-citaat 3	*Ik dacht er op het moment dat het plaatsvond niet goed over na. Ik hoopte dat het wel goed zat en Ik wist het ook niet zeker. Hier schaam ik mij nu wel voor.*	*Restanten gezien van afwerken op de parkeerplaats achteraan Olympus, herhaaldelijk. Buren spraken er ook over. De activiteiten zelf heb ik niet gezien en ik weet dus ook niet of er sprake was van dwang*	*Het witwas-restaurant zit om de hoek bij het politiebureau. Als ze dit zelf niet gezien hebben ze een bord voor hun hoofd.*	*Ik hoor bijna dagelijks het geluid van het afsteken van extreem vuurwerk. Deze hoeveelheid kan alleen als men dit ook ergens opslaat maar ik heb geen idee waar. Dus wat moet ik melden?*

2.4 Meldlocatie

Respondenten die melding hebben gemaakt is gevraagd waar ze melding hebben gedaan. Vanwege de relatief kleine onderzoeksgroep geven we in de tabellen 2.9 en 2.10 de beantwoording in aantallen weer. Het meest hebben respondenten melding gedaan bij de politie via 0900-8844, 112 of bij de wijkagent, aan de balie of op de straat. Drugs dealen vanuit een pand is hiernaast relatief vaak gemeld via het digitale loket van de gemeente, het wijkbureau of de woningbouwvereniging.

Tabel 2.9 Meldlocatie vormen van drugscriminaliteit, aantallen (meerdere antwoorden mogelijk), aantallen

	Drugs dealen vanuit een pand	Hennepteelt (wietteelt)	Productie/ opslag van (grondstoffen voor) harddrugs
N	93	38	23
Politie: via 0900-8844 of 112	35	7	9
Politie: bij de wijkagent, aan de balie of op straat	32	15	7
Politie: via het meldformulier[14]	12	1	0
Meld Misdaad Anoniem: telefonisch 0800 – 7000	11	7	2
Meld Misdaad Anoniem: via meldmisdaadanoniem.nl	10	5	7
Gemeente: telefonisch op het nummer 14030	8	0	0
Gemeente: via het digitale loket[15]	25	2	1
Gemeente: wijkbureau	8	2	0
Anders, namelijk.....	17[16]	6	3

Tabel 2.10 Meldlocatie andere vormen van criminaliteit, aantallen (meerdere antwoorden mogelijk), aantallen

	Arbeids-uitbuiting	Gedwongen sekswerk	Witwassen	Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk
N	12	13	19	38
Politie: via 0900-8844 of 112	3	3	2	13
Politie: bij de wijkagent, aan de balie of op straat	4	6	6	9
Politie: via het meldformulier[17]	1	2	1	7
Meld Misdaad Anoniem: telefonisch 0800 – 7000	2	2	2	5
Meld Misdaad Anoniem: via meldmisdaadanoniem.nl	2	0	5	4
Gemeente: telefonisch op het nummer 14030	1	1	2	5
Gemeente: via het digitale loket[18]	3	1	3	14
Gemeente: wijkbureau	0	1	1	6
Anders, namelijk.....	0	0	4	6

[14] https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html
[15] https://loket.digitaal.utrecht.nl/nl/products/meldingen
[16] Met name woningbouwvereniging
[17] https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html
[18] https://loket.digitaal.utrecht.nl/nl/products/meldingen

2.5 MMA-meldingen

Tabel 2.11 laat de MMA-meldingen in Utrecht zien tussen 2022 en 2024. Hierbij wordt er een onderscheid gemaakt tussen:

- Drugsmisdrijven: o.a. straathandel, hennepkwekerij en drugshandel vanuit pand.
- Zeden: illegale prostitutie (en 1x kinderporno in 2022).
- Mensenhandel -/ smokkel: uitbuiting en gedwongen prostitutie (en 1x schijnhuwelijken in 2022).
- Geld: illegale kansspelen, onverklaarbare - / ondermijnende activiteiten, witwassen, oplichting en crimineel - / onverklaarbaar vermogen.

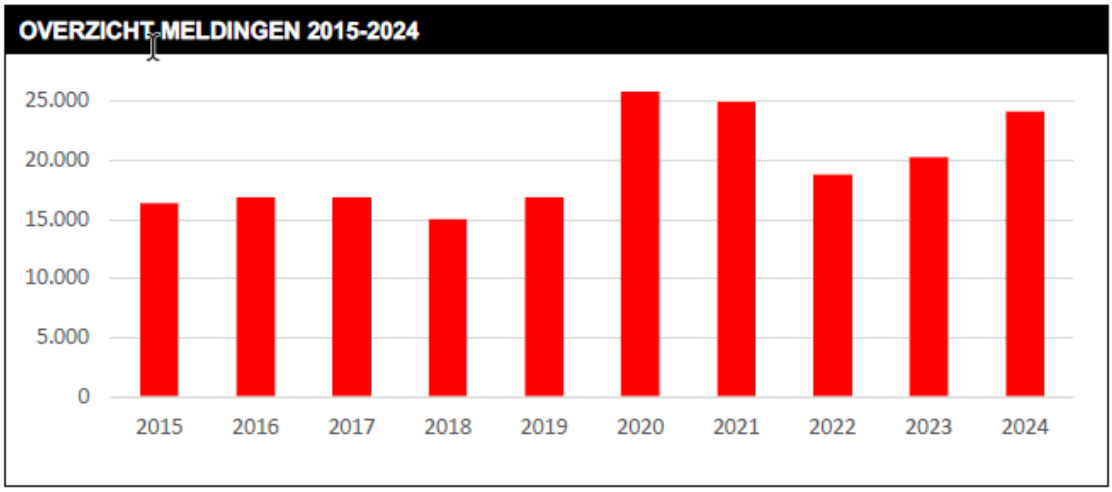
Tabel 2.11 Ontwikkeling meldingen bij M. tussen 2022-2024 in Utrecht

	Drugs-misdrijven	Zeden	Mensen-handel-/ smokkel	Geld	Overige	Totaal
2022	167	10	4	28	52	261
2023	171	14	1	25	53	264
2024	221	7	2	36	61	327

Bron M. (via de gemeente Utrecht)

Tussen 2023 en 2024 is er een toename van meldingen bij MMA en deze toename komt vooral door meer meldingen over drugsmisdrijven.

Deze ontwikkeling komt overeen met landelijke cijfers, waarin ook een toename van meldingen naar voren komt tussen 2023 en 2024. Landelijk gezien komt de toename van meldingen met name door meer meldingen over drugs, opsporing personen, belasting, explosieven en wapens/munitie

Bron Jaarcijfers 2024 M.

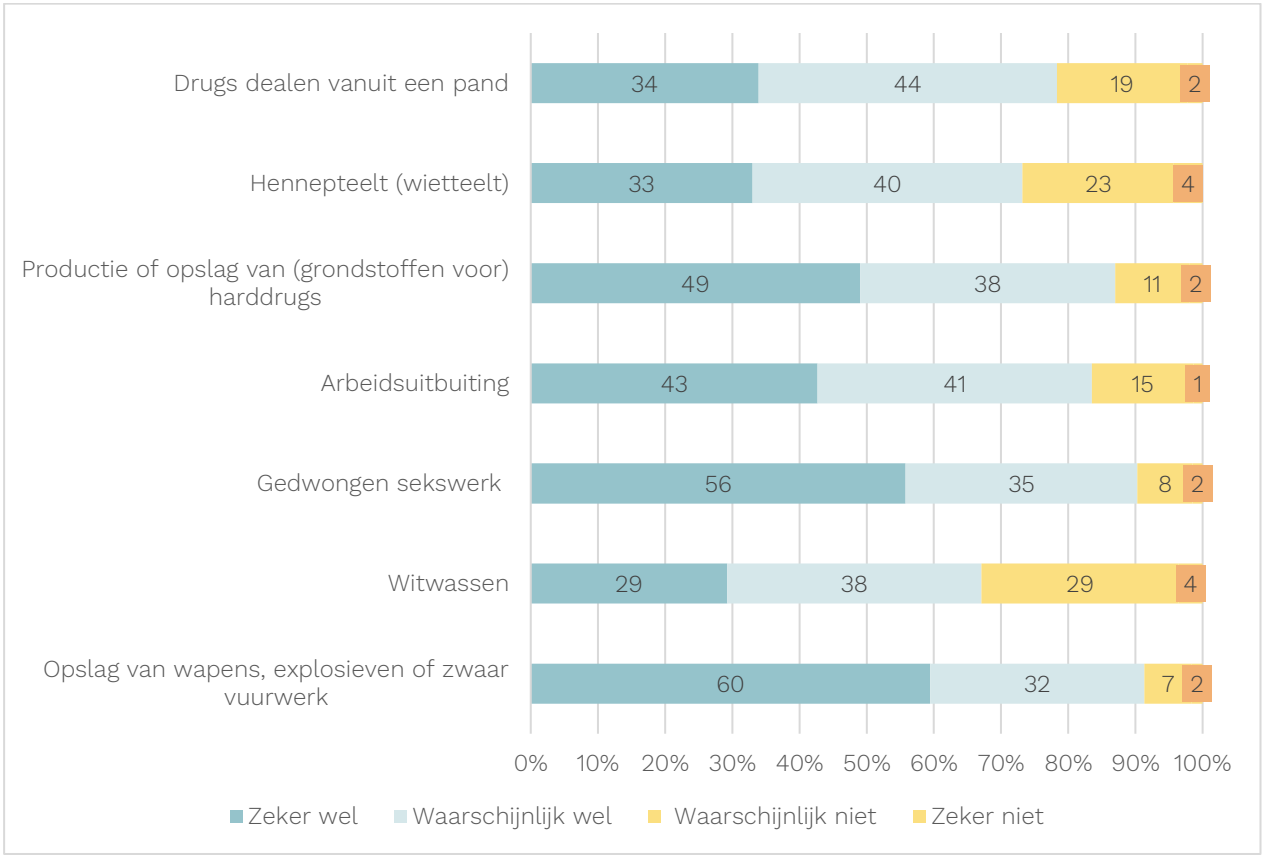
3 Inschatting meldingsbereidheid

In het voorafgaande hoofdstuk is beschreven of inwoners uit Utrecht ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen en in hoeverre ze daarvan melding hebben gedaan. Dit hoofdstuk focust zich op de inschatting van meldingsbereidheid. Respondenten zijn gevraagd of ze verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit zouden gaan melden, als ze deze in de toekomst zouden zien.[19]

3.1 Inschatting

Figuur 3.1 laat zien in hoeverre respondenten inschatten dat ze bereid zijn om melding te doen van verschillende vormen van criminaliteit. Hieruit blijkt dat deze bereidheid over het algemeen vrij hoog is. Het minst zijn de Utrechtse respondenten bereid om witwassen en hennepteelt te melden (respectievelijk 33% en 27% waarschijnlijk/zeker niet). Het meest bereid zijn zij om de opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk en gedwongen sekswerk te melden (respectievelijk 91% en 90% waarschijnlijk/zeker wel).

Figuur 3.1 Inschatting meldingsbereidheid, per vorm van ondermijnende criminaliteit, %, N=3696-3699

Er blijkt een grote discrepantie tussen het feitelijk meldgedrag (besproken in hoofdstuk 2) en de inschatting van het meldgedrag (besproken in dit hoofdstuk). Uit het vorige hoofdstuk

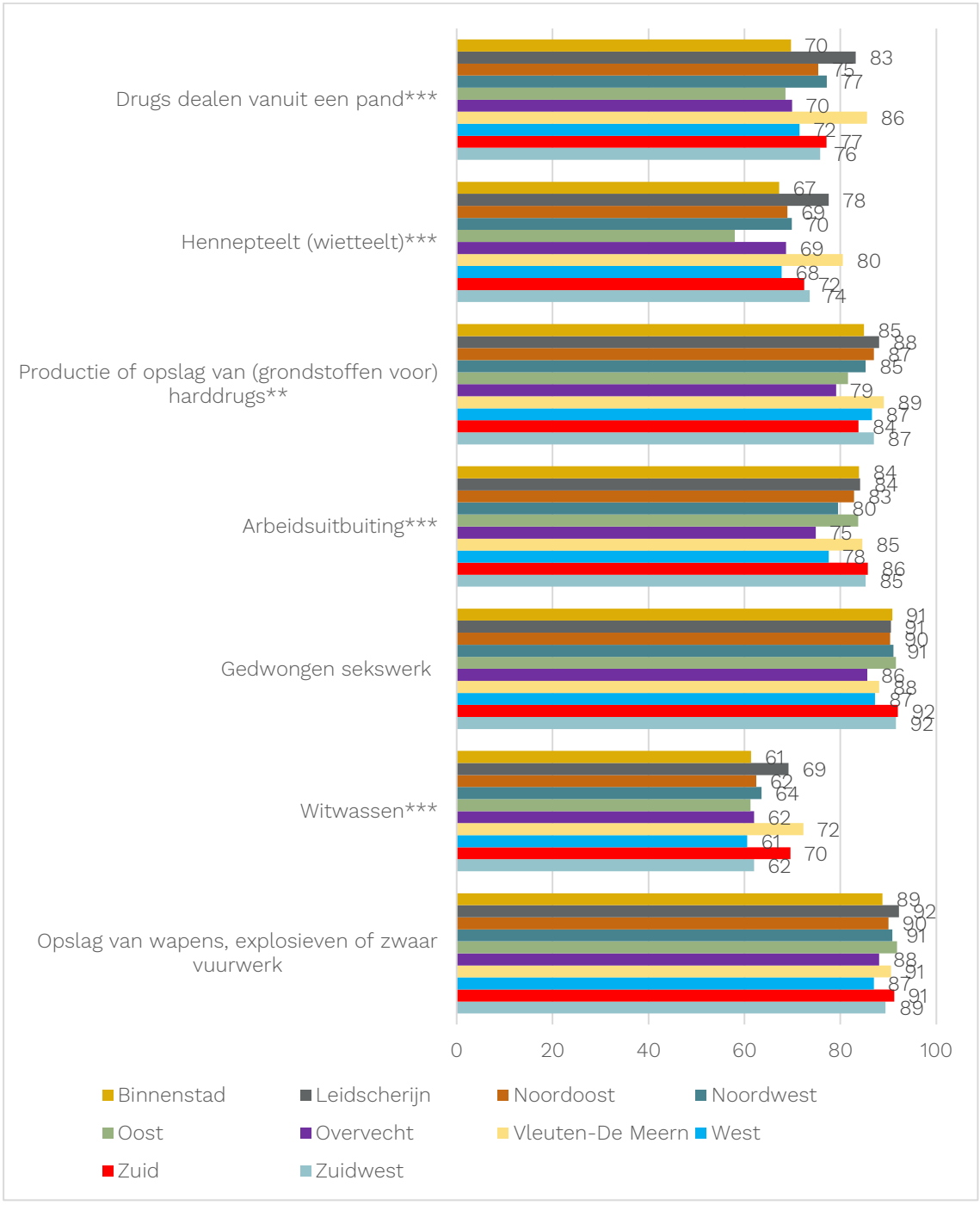
[19] Het gaat hier om alle respondenten (ook diegenen die eerder aangaven dat ze al criminaliteit hebben waargenomen).

blijkt dat tussen de 4 en 17% van de respondenten daadwerkelijk een melding heeft gemaakt van waargenomen criminaliteit. Daarentegen zegt tussen de 67% en 91% dat ze (waarschijnlijk) een melding zouden doen bij een waarneming van ondermijnende criminaliteit. We gaan hier in paragraaf 3.4 nader op in.

Verschillen tussen wijken

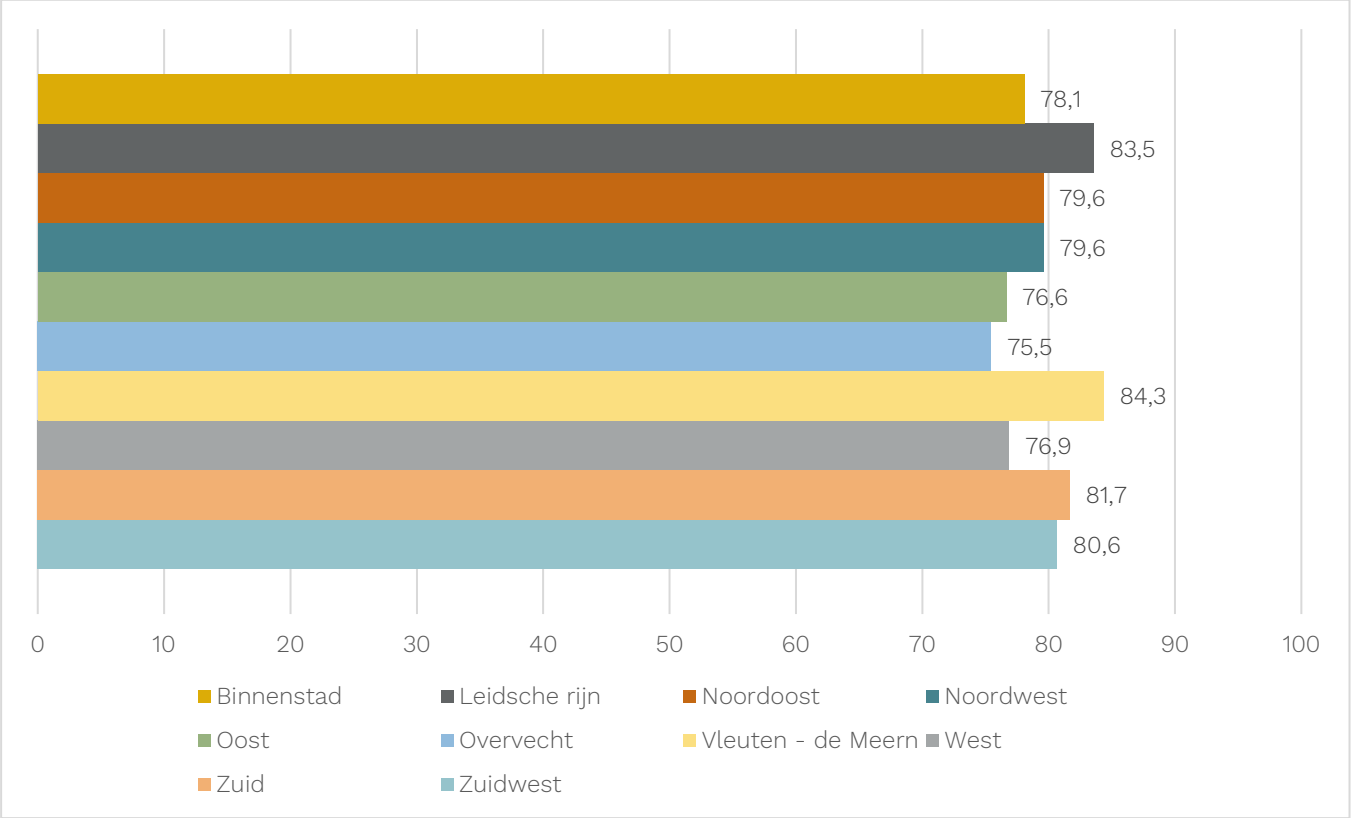
In figuur 3.2 is de ingeschatte meldingsbereidheid per wijk per vorm van criminaliteit weergegeven.

Figuur 3.2 Ingeschatte meldingsbereidheid naar wijk, % waarschijnlijk of zeker melden, N=3696-3699

**** p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

Figuur 3.3 Ingeschatte meldingsbereidheid naar wijk gemiddeld, % waarschijnlijk of zeker melden

In figuur 3.3 hebben we vanwege de betere leesbaarheid de gemiddelde ingeschatte meldingsbereidheid per wijk weergegeven.

Grosso modo is op basis van figuren 3.2 en 3.3 het volgen te constateren:

- Er zijn verschillen tussen wijken, maar die zijn niet heel erg groot: overall gezien schat men de eigen bereidheid tot melden vrij hoog in.
- De inschatting van de eigen meldingsbereidheid verschilt echter wel significant tussen wijken.
    - Deze is relatief hoog in Vleuten-de Meern en Leidsche Rijn (bijvoorbeeld van productie of opslag van harddrugs en van drugs dealen uit een pand).
    - Deze is relatief laag in Overvecht, Oost en West (bijvoorbeeld van hennepteelt en drugsdelen uit een pand).

3.2 Redenen om niet te melden

Respondenten die van één of meerdere vormen van ondermijnende criminaliteit aangeven dat ze waarschijnlijk of zeker niet zouden melden is gevraagd toe te lichten wat hier de reden voor is of redenen voor zijn. Tabel 3.4 geeft weer welke antwoorden zij geven. Angst om iemand vals te beschuldigen is de meest gegeven reden om niet te melden (43%). Angst voor wraak en niet weten waar ze moeten melden wordt door een kwart van de respondent als reden gegeven om niet te melden. Tot slot worden ook de volgende redenen vaak genoemd: er zelf geen last van hebben (22%), angst dat de melding niet anoniem is (20%) en het niet zo erg vinden (20%). Deze gekozen redenen zijn vergelijkbaar met de redenen die respondenten aangaven om een feitelijke waarneming niet te hebben gemeld (zie paragraaf 2.3).

Tabel 3.4 Redenen om waarschijnlijk of zeker niet te gaan melden, N= 1610

	aantal	%
ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	692	43,0
ik ben bang voor wraak	414	25,7
ik weet niet zo goed waar ik dit moet melden	411	25,5
ik heb er zelf geen last van	352	21,9
ik ben bang dat mijn melding niet anoniem zou zijn	336	20,9
ik vind het niet zo erg	321	19,9
ik denk dat de politie/gemeente toch niets doet met mijn melding	282	17,5
ik bemoei bij niet met andermans zaken	229	14,2
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	229	14,2
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	180	11,2
melden kost veel moeite/tijd	164	10,2
ik wil geen verrader zijn	106	6,6
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	80	5,0
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	38	2,4

Tabel 3.5 Anders, namelijk redenen om waarschijnlijk of zeker niet te gaan melden, N= 1610

	Aantal	%
Ik zou dit waarschijnlijk niet zeker genoeg weten (vermoeden, twijfel)	64	4,0
Ik weet niet hoe ik dit moet herkennen (met name gerelateerd aan witwassen, arbeidsuitbuiting en gedwongen sekswerk)	59	3,7
Hennepteelt zou gelegaliseerd moeten worden	25	1,6
Het hangt af van de ernst en omvang	22	1,4
Iedereen kan het zien, waarom zou ik dan moeten melden	12	0,7
Het kan ook negatieve gevolgen voor slachtoffer of dader hebben	7	0,4

De volgende citaten illustreren dat respondenten vaak pas melding willen doen als ze heel zeker zijn dat er sprake is van een criminele of onwenselijke situatie:

> Dit soort dingen wil ik alleen melden als ik het zeker weet.
>
> Dit soort melding zijn lastig van buitenaf te beoordelen, ik wil geen mensen vals beschuldigen.
>
> Het lijkt me niet altijd even makkelijk in te schatten of er inderdaad sprake is van een bepaalde situatie. Is het 'gedwongen' of heeft iemand een slechte bui. Als het overduidelijk is zal ik er waarschijnlijk wel een melding van maken.
>
> Vermoeden van. Ik zou toch gauw denken... ach, ik zie dat vast verkeerd. Ik zou pas een melding doen als er iets OVERduidelijk is denk ik.

De volgende citaten laten zien hoe angst voor wraak bij respondenten een rol speelt om (ondermijnende) criminaliteit niet te gaan melden:

> Bang dat het niet anoniem blijft, misschien wel bij de politie maar dat het dan toch in de buurt rond gaat, en zie dan maar eens een andere woonplek te vinden.
>
> Als mijn leven en van mijn kinderen in gevaar komen en veiligheid kan niet geborgd worden, waarschijnlijk het geval dan doe ik niet. Ik zal ten allen tijden checken in hoeverre politie iets kan bieden.
>
> Datalekken bij politie en overheid waardoor de informatie bij verkeerde personen kan komen en leiden tot wraak.
>
> Misschien weten ze dan dat ik een melding deed

Uit de volgende citaten blijkt dat (zoals eerder benoemd) sommige respondenten (met name hennepteelt) niet heel erg vinden of vinden dat dit gelegaliseerd moet worden:

> Hennep vind ik geen probleem en witwassen, ach zolang de regering zich bezig houdt met geiten paadjes zoeken voel ik me niet verplicht dat te melden.
>
> Eerlijk antwoord is eigenlijk dat ik enigszins wat liberaler ben gaan denken m.b.t. drugs en de wel of niet legalisering hiervan. Alle andere vormen van eerder genoemde criminaliteit vind ik belangrijker om tegen op te treden.
>
> Ik deel niet altijd de visie op wat illegaal of crimineel is.
>
> Wietteelt zou legaal moeten zijn, en als dealers geen overlast veroorzaken zie ik het als een gezondheidsprobleem in plaats van een politie-probleem.

Toelichting op: afhankelijk van de ernst/situatie

> Bij de vorige vraag was voor mij het onderscheid of ik het logischerwijs zou kunnen controleren/vermoeden. Zaken zoals witwassen is voor mij niet te controleren, dus daarom dat ik het niet zou melden. Een Wietplantage is misschien eerder herkenbaar dus dat zou ik dan wel melden. Daarnaast houdt je tegenwoordig wel rekening met wraakacties. Dus dat is ook een item om rekening mee te houden.
>
> Ik denk dat het van de omstandigheden afhangt. Als iedereen weet dat een criminele vastgoedbaron in de buurt panden heeft; waarom zou ik daar dan een melding van maken? Ik denk dat ik er dan van uit ga dat de politie dit ook wel weet. Aan de andere kant, als ik iemand ontmoet die totaal in de stress zit vanwege arbeidsuitbuiting/gedwongen sekswerk of ik zie kindermishandeling in mijn buurt, dan zou ik me wel verantwoordelijk voelen om die persoon te helpen.
>
> Wanneer iets een direct gevaar vormt voor de omgeving of wanneer mensen slecht behandelt worden of worden misbruikt dan vind ik het vanzelfsprekend dat ik daar actie op moet ondernemen door op zijn minst er een melding van te maken. Voor zaken die niet zo urgent zijn of als het over hennep gaat, waarvoor het gebruik wel is toegestaan, maar de teelt maar beperkt of niet, dan vind ik het minder belangrijk.

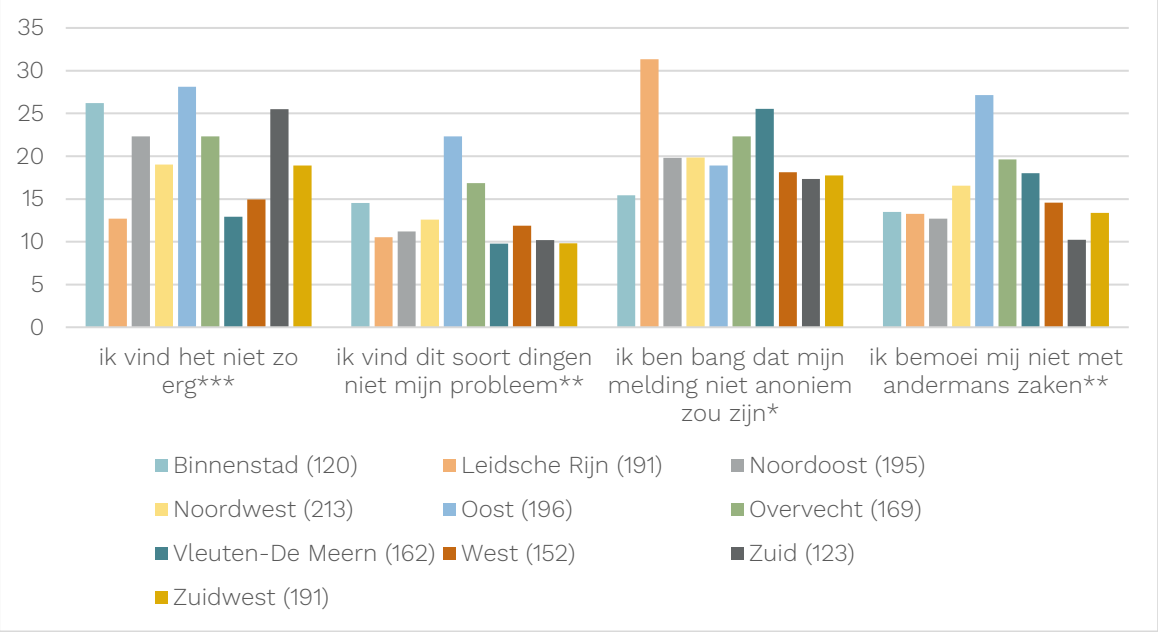
Tot slot geven de volgende citaten goed weer hoe verlies van vertrouwen in overheidsoptreden (na een melding) de meldingsbereidheid belemmert:

> 0 vertrouwen in de slagvaardigheid van de politie en overheid. Ik doe regelmatig melding maar gemeente en politie ondernemen geen actie, komen met een smoes, snappen het probleem niet, komen aan als de dealers allang weer weg zijn, etc etc. Dat geldt voor drugsdealen, overlast, etc.
>
> De politie heeft mij, en buurtgenoten, te vaak in de kou laten staan bij meerdere vervelende situaties en overlast. Conclusie is dan ook dat melden weinig zin heeft.
>
> Met wiet heb ik geen probleem, ik wil mensen in een kwetsbare situatie niet in problemen brengen en ik heb zeer weinig tot geen vertrouwen in de politie in Nederland (mede dankzij racisme en illegitieme geweldpleging).
>
> Omdat jullie niets doen met mijn melding. Ik steek mijn nek uit om de wijk beter te maken, vervolgens wordt mijn auto bekrast door dat tuig en jullie zeggen 'we doen niets'. Dan ga ik ook niet meer melden natuurlijk.
>
> Zodra vorige melding eens serieus genomen word. Ga ik weer eens nadenken over het maken van andere meldingen. Tot die tijd is het verspeelde tijd. Net als dit onderzoek zolang de mentaliteit bij de ambtenaren niet veranderd.

Verschillen tussen wijken

In figuur 3.6 geven we alleen de redenen om niet te melden weer als er tussen wijken een significant verschil is gevonden. Hieruit blijkt dat in Leidsche Rijn respondenten relatief vaak niet melden omdat ze bang zijn dat hun melding niet anoniem is (31%). In Oost noemen respondenten relatief vaak dat ze dit soort dingen niet erg vinden (28%) dit niet hun probleem is (22%) en ze zich niet met andermans zaken willen bemoeien (27%).

Figuur 3.6 Redenen om waarschijnlijk of zeker niet te gaan melden, per wijk (N per wijk staat in de legenda), %

*p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

3.3 Redenen om wel te melden

Respondenten zijn ook gevraagd wat hen zou helpen om wél een melding te doen van verdachte situaties en criminele activiteiten. Zij mogen drie antwoorden kiezen. Tabel 3.7 laat hiervan de antwoorden zien. Respondenten geven aan dat ze wel een melding zouden doen als het om een ernstige situatie gaat (52%), zij zeker anoniem kunnen melden (49%) of ze makkelijk kunnen melden (46%). Ook vaak worden genoemd: zeker weten dat het om een criminele activiteit gaat (45%) en erop vertrouwen dat er iets met de melding gaat worden (42%). Relatief het minst vaak wordt 'er zelf last van ervaren' als reden genoemd om te melden (29%).

Tabel 3.7 Redenen om wel te gaan melden, N= 3.656

	aantal	%
als het om een ernstige situatie gaat (bijvoorbeeld een gevaarlijke situatie)	1910	52,2
als ik zeker anoniem kan melden	1774	48,5
als ik op een gemakkelijke manier kan melden	1730	47,3
als ik zeker weet dat het om een criminele activiteit gaat	1642	44,9
als ik erop kan vertrouwen dat er iets met mijn melding gedaan gaat worden	1543	42,2
als ik er zelf last van ervaar	1066	29,2
anders, namelijk.....	94	47,3

Bij de 'anders, namelijk' antwoordoptie zijn meestal geen antwoorden gegeven die niet bij de reeds gegeven antwoordmogelijkheden stonden. Wel gaven de hier gegeven antwoorden soms een verduidelijking of nuancering op deze beantwoording. We spreken verschillende interessante bevindingen uit de 'anders, namelijk' optie onderstaand nader door.

1) Makkelijk(er) melden. Respondenten benoemen dat ze makkelijker zouden willen kunnen melden, bijvoorbeeld via een App of een QR-code of via What's app. Enkele respondenten benoemen dat ze geen kosten willen maken met hun telefoontje en dat er een lange wachtrij is bij de Eenheid Midden Nederland[20]. Anderen noemen dat ze sowieso meer informatie willen over waar ze wat kunnen melden.

> "Als ik goed wist hoe en waar ik kon melden, en als het melden probleemloos zou gaan. bij bureaucratisch gedoe, doorverwijzingen en andere vertragingen bij de melding zou ik al snel afhaken.
>
> Als het gratis zou zijn om de politie op het gewone telefoonnummer te bellen. Soms zijn verdachte zaken niet levensbedreigend en zou het dus ook niet nodig hoeven zijn om 112 te bellen.

2) Veilig melden. Uit toelichtingen van respondenten blijkt dat er angst is voor de gevolgen na het doen van een melding. Respondenten willen zeker weten dat zij als melder geen gevolgen hiervan ondervinden; dat hun veiligheid gewaarborgd is.

[20] Een respondent vraagt of er een snelkeuze mogelijk is in het menu, voor als er snel actie nodig is n.a.v. een verdachte activiteit

> Als er goede bescherming is vanuit overheid. Interviews met kroongetuige geven een bijzonder laks beeld van de overheid en hoe zij omgaat met melders/kroongetuigen. Zij worden niet beschermd en hun hele familie wordt uitgemoord/lastig gevallen. Daar wil ik me niet in mengen
>
> Als ik zeker weet dat ik het veilig kan melden, dus dat ik zelf geen gevaar loop.
>
> Zeker weten dat eigen veiligheid ook mee telt.

3) Meer weten over kennisbehoefte en meldroute. Verschillende respondenten geven aan dat ze meer informatie willen over wanneer de politie informatie wil ontvangen over (verdachte) activiteiten en wat voor kennis het betreft. Hieraan gerelateerd willen sommige respondenten weten wanneer ze welk telefoonnummer moeten gebruiken.

> Als ik een beeld zou krijgen van in hoeverre de politie wil dat ik er zeker van ben. Een soort grens, wanneer ga je als meedenkende burger melden en bij welk vaag vermoeden is het te vaag
>
> Meer duidelijkheid wanneer 112 gebeld moet worden of het landelijke nummer. Ook weet ik soms niet of ik wel of niet een melding moet doen als ik een verward persoon zie op straat. Het zou helpen als ik daarover meer duidelijkheid heb van bijvoorbeeld de wijkagent en weet wie dit is/zijn, of dit soort informatie online gemakkelijk kan vinden, of via een app met een aantal vragen en een advies.

4) Mogelijkheid tot sparren over vermoeden: Enkele respondenten zouden de mogelijkheid willen hebben om te overleggen over hun vermoeden, zonder direct een melding te doen. Zij willen ook weten dat het niet erg is als ze ergens een melding van doen, terwijl er niets aan de hand blijkt.

> Dat ik mijn waarneming nog kan spiegelen met iemand. Ik wil er op vertrouwen dat ik terecht meld en niet iemand vals beschuldig.
>
> Als ik een vermoeden neer kan leggen of eerst de aanwijzingen kan checken op een website
>
> Dat ik weet dat het gewaardeerd wordt, want ik kan er natuurlijk ook naast zitten. Het is vaak een verdachte situatie.

5) Gevoel dat de overheid de melding op gaat pakken: Verschillende respondenten benoemen dat ze alleen willen melden als de politie of gemeente de melding ook echt op gaat pakken en zij hiervan ook een terugkoppeling krijgen. Een deel van hen geeft hier aan dat een eerder door hen geplaatste melding niet is opgepakt.

> Als ik zeker weet dat ik serieus genomen wordt (al te vaak is mijn melding van tafel geveegd totdat er echt ellende kwam).
>
> Als ik zie welke andere meldingen zijn binnengekomen in een jaar en wat daaruit is gekomen. Zeg maar bewijs dat melden zin heeft en dat het mijn buurt veiliger maakt.
>
> Een terugkoppeling van de melding, via een kort belletje of mailtje.

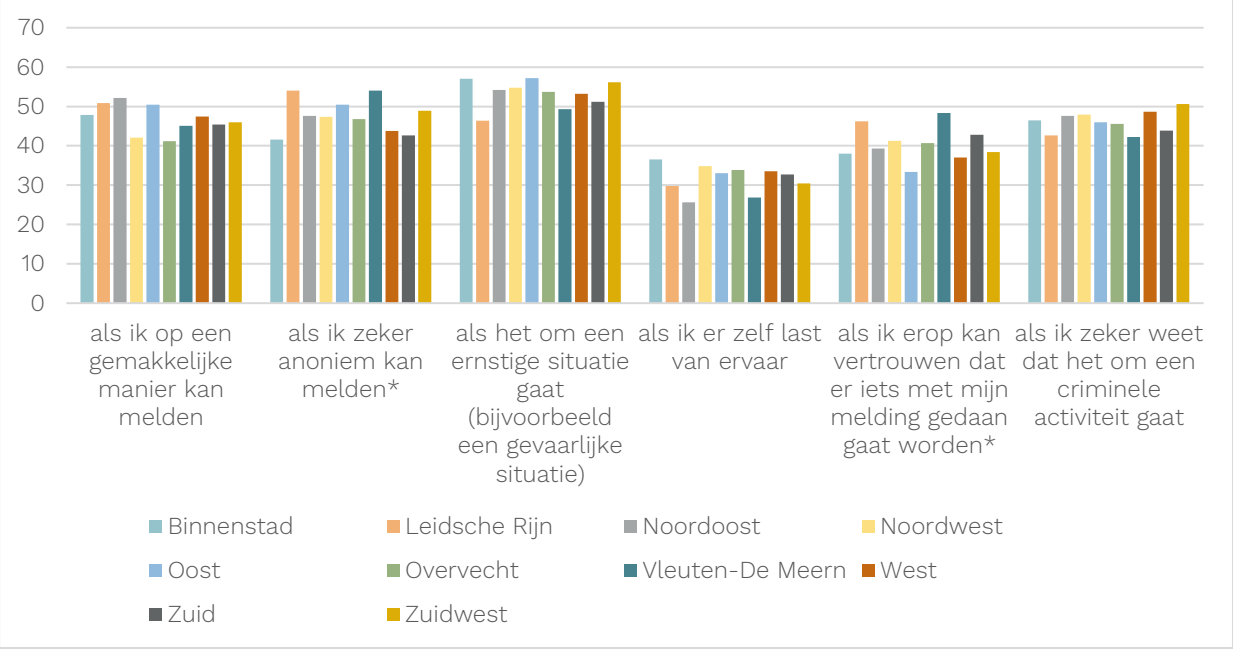
6) **Bij een gevaarlijke situatie:** Meerdere respondenten lichten toe dat ze een melding zouden maken als er sprake is van een gevaar voor de (veiligheid van de) wijk of een slachtoffer.

> Als het de veiligheid van de buurt betreft.
>
> Als het gaat om kwetsbare doelgroepen waar hulp mogelijk is, zoals gedwongen sekswerk of arbeidsuitbuiting.
>
> Als ik vind dat het een negatieve werking heeft op onze straat/buurt

Verschillen tussen wijken

Figuur 3.8 laat de redenen of situaties zien wanneer de respondent wel tot een melding over zou gaan. Er zijn hierin beperkte significante verschillen tussen wijken. We zien alleen dat respondenten uit Leidsche Rijn het vaker belangrijk vinden zeker anoniem te kunnen melden en respondenten uit Leidsche Rijn en uit Vleuten-De Meern dat ze erop kunnen vertrouwen dat er iets met de melding gebeurt.

Figuur 3.8 Redenen om wel niet te gaan melden, per wijk (N per wijk staat in de legenda), %

*p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

3.4 Meldlocatie

Wanneer respondenten in de toekomst criminaliteit zouden waarnemen, dan gaan zij dit verreweg het vaakst bij de politie melden via 0900-8884 of 112. Geregeld noemt men ook: politie via het meldformulier, MMA telefonisch, MMA via de website (33%-34%) en bij de politie bij de wijkagent, aan de balie of op straat (25%; tabel 3.9)

Tabel 3.9 Meldlocatie, N=3528

	Aantal	%
Politie: via 0900-8844 of 112	2249	63,7
Politie: bij de wijkagent, aan de balie of op straat	863	24,5
Politie: via het meldformulier[21]	1191	33,8
Meld Misdaad Anoniem: telefonisch 0800 – 7000	1153	32,7
Meld Misdaad Anoniem: via meldmisdaadanoniem.nl	1219	34,6
Gemeente: telefonisch op het nummer 14030	362	10,3
Gemeente: via het digitale loket[22]	629	17,8
Gemeente: wijkbureau	230	6,5
Anders, namelijk.....	126	3,6

3.5 Relatie feitelijk melden en inschatting melden

Uit eerder onderzoek blijkt dat de inschatting van de eigen meldingsbereidheid vaak beduidend hoger ligt dan het uiteindelijke feitelijke meldgedrag. Een pilotstudie in Brabant toonde aan dat zes op de tien respondenten aangaven een vorm van ondermijning te zullen melden, maar dit in de praktijk niet deden[23]. Een vergelijkbaar patroon werd zichtbaar in Zaanstad, waar 91% van de respondenten zei waarschijnlijk of zeker een hennepkwekerij te melden, terwijl dit in werkelijkheid slechts in 28% van de gevallen gebeurde[24].

Schreurs (2019) beschrijft dit fenomeen in haar artikel over meldingsbereidheid en verwijst hierbij naar de *intention-behavior gap*, zoals onder andere besproken door Sheeran & Webb (2016). Dit concept duidt op de kloof tussen intentie en gedrag, waarbij mensen vaak van plan zijn iets te doen (zoals stoppen met roken), maar dit uiteindelijk niet altijd uitvoeren.

Tabel 3.10 laat de discrepantie tussen de bereidheid om te melden ('intention') en het feitelijke meldgedrag ('behavior') bij dit huidige onderzoek in Utrecht zien. Voor de respondenten die een vorm van criminaliteit hebben waargenomen is gekeken in hoeverre hun feitelijke meldgedrag overeenkomt met hun inschatting om te melden.

Hieruit blijkt dat tussen de 79% (gedwongen sekswerk) en 89% van de respondenten (arbeidsuitbuiting) die zeggen dat ze een vorm van ondermijnende criminaliteit in de toekomst zouden melden, dit in de werkelijkheid bij een eerdere waarneming niet hebben gedaan (om redenen zoals beschreven in paragraaf 3.2).

[21] https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html
[22] https://loket.digitaal.utrecht.nl/nl/products/meldingen
[23] https://www.bureaubroekhuizen.nl/downloads/Ondermijnende_criminaliteit_en_de_meldingsbereidheid_van_burgers_v2.pdf
[24] https://www.bureaubroekhuizen.nl/downloads/vreemde-geuren-nulmeting-meldingsbereidheid.pdf

Tabel 3.10 Relatie tussen feitelijk meldgedrag en de inschatting van het eigen meldgedrag

	N [25]	% feitelijke waarneming niet gemeld, wel bereid tot melden in toekomst	% feitelijke waarneming wel gemeld, wel bereid tot melden in toekomst
Drugs dealen vanuit een pand	420	81,9	18,1
Hennepteelt (wietteelt)	180	87,8	12,2
Productie of opslag van harddrugs of grondstoffen voor harddrugs	90	82,2	17,8
Arbeidsuitbuiting	85	89,4	10,6
Gedwongen sekswerk	42	78,6	21,4
Witwassen	246	86,6	6,1
Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk	178	84,8	15,2

Er is overigens wel een relatie tussen meldgedrag en de inschatting van de eigen meldingsbereidheid. Bij vijf van de zeven onderscheiden vormen van criminaliteit hebben respondenten die zeggen dat ze (waarschijnlijk) wel zouden melden significant vaker bij een eerdere waarneming daadwerkelijk melding gedaan (zie tabel 3.11).

Tabel 3.11 Relatie tussen feitelijk meldgedrag en de inschatting van het eigen meldgedrag

	% eerder feitelijk gemeld
Drugs dealen vanuit een pand***	
Bereid tot melden	18,1
Niet bereid tot melden	4,2
Hennepteelt (wietteelt)*	
Bereid tot melden	12,2
Niet bereid tot melden	4,9
Productie of opslag van harddrugs of grondstoffen voor harddrugs*	
Bereid tot melden	17,8
Niet bereid tot melden	4,3
Arbeidsuitbuiting**	
Bereid tot melden	10,6
Niet bereid tot melden	1,1
Gedwongen sekswerk	
Bereid tot melden	21,4
Niet bereid tot melden	9,1
Witwassen**	
Bereid tot melden	6,1
Niet bereid tot melden	1,8
Opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk	
Bereid tot melden	15,2
Niet bereid tot melden	4,3

[25] Respondenten die aangeven waarschijnlijk of zeker wel bereid te zijn om een vorm van criminaliteit in de toekomst te melden én die in het verleden een waarneming hebben gedaan die ze feitelijk hadden kunnen melden.

4 Bepalende mechanismen

Uit eerder onderzoek weten we dat verschillende factoren de bereidheid van burgers om melding te maken over (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit beïnvloeden: perceptie van de ernst van de problematiek, de zekerheid en bewijs over daderschap, het vertrouwen in het optreden van de overheid tegen ondermijnende criminaliteit en kennis over en geloven in anoniem melden (zie een toelichting in onderstaand kader).

Ten eerste speelt de perceptie van de ernst van de problematiek een rol: hoe ernstiger de ervaren of waargenomen criminaliteit is, des te groter is de kans dat een inwoner hiervan melding doet bij een instantie, zoals de politie of MMA (Broekhuizen et al., 2018; Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Schreurs, 2019).

Een tweede facet dat uit eerder onderzoek naar voren is gekomen, betreft de zekerheid en bewijs over daderschap. Inwoners twijfelen vaak over hetgeen ze hebben waargenomen en durven een vermoeden niet te melden, omdat ze bijvoorbeeld bang zijn om iemand vals te beschuldigen (Broekhuizen e.a. 2018; Hoogendoorn en Remmers; 2021; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021).

Ten derde speelt vertrouwen in de overheid een rol: vertrouwen over het algemeen, in de (procedurele) rechtvaardigheid en in de mate waarin de overheid (met name de politie) competent is - om bijvoorbeeld ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. Hoe groter het vertrouwen, des te groter de bereidheid om melding te doen van (ondermijnende) criminaliteit (Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Graham, Kulig, & Cullen, 2020; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Sargeant & Kochel, 2016; Schreurs, 2019; Tolsma, Blaauw, & Te Grotenhuis, 2012; Tyler & Fagan, 2008).

Een vierde mechanisme dat de meldingsbereidheid beïnvloedt is kennis over en geloven in anoniem melden. Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat inwoners soms twijfelen of een melding wel echt anoniem is. Ze maken zich zorgen over de eigen veiligheid als zij een melding doen en beslissen dan soms om geen melding te doen (Broekhuizen et al., 2018; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021; Schreurs, 2019).

Dit zijn facetten waar de gemeente op in kan zetten om de meldingsbereidheid te vergroten. In dit hoofdstuk laten we daarom zien wat voor ontwikkelpotentieel hierin is bij bewoners uit Utrecht. We spreken achtereenvolgens de volgende onderwerpen door: kennis van signalen (4.1), kennis over en vertrouwen in het meldproces (4.2), belang van melden vermoedens (4.3) en ervaren ernst (4.4).

4.1 Kennis van signalen

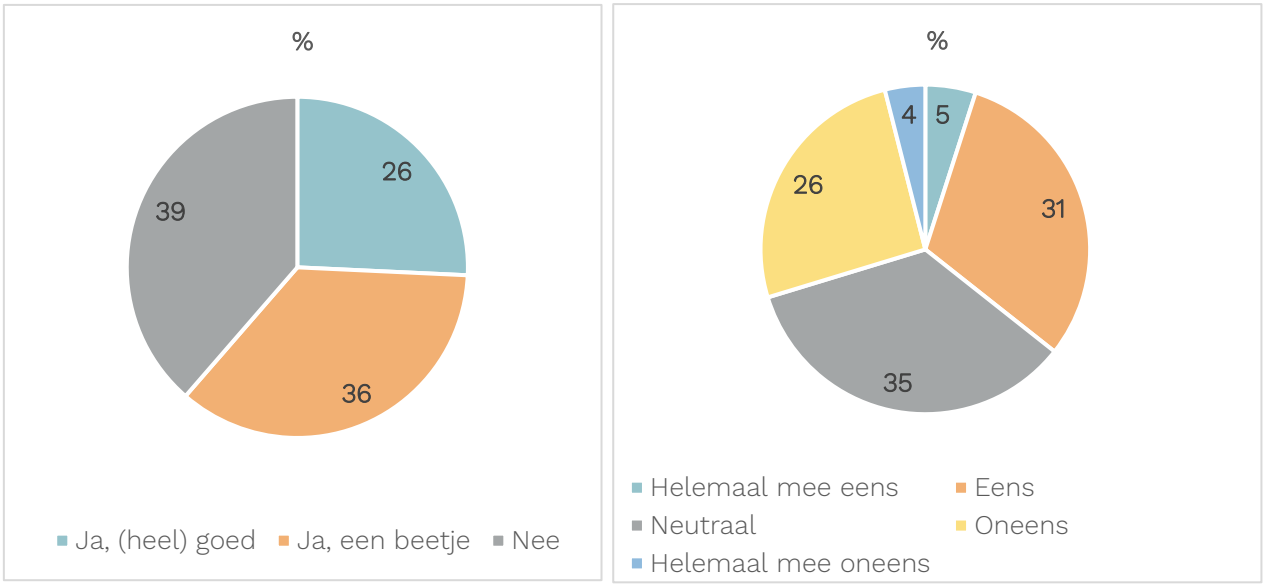
Kennis van signalen van ondermijnende criminaliteit is een belangrijk facet als het gaat om het melden van ondermijnende criminaliteit. Deze kennis zorgt ervoor dat bewoners ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen én dat ze meer zeker zijn over wat ze zien (een element waarvan we uit onderzoek weten dat het een belangrijke drempel vormt om een melding te doen)[26].

[26] Broekhuizen e.a. 2018; Hoogendoorn en Remmers; 2021; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021.

Kennis (signalen) ondermijnende criminaliteit

Figuur 4.1 laat zien dat één op de vier respondenten uit Utrecht vindt dat ze (heel) goed weten wat ondermijnende criminaliteit is. Vier op de tien weten dit niet en iets meer dan een derde weet dit een beetje. Hiernaast blijkt dat 36% van de respondenten het (helemaal) eens is met de stelling: ik weet hoe ik ondermijnende criminaliteit kan herkennen (wat signalen hiervan zijn). Een iets kleiner deel weet dit niet: 30%.

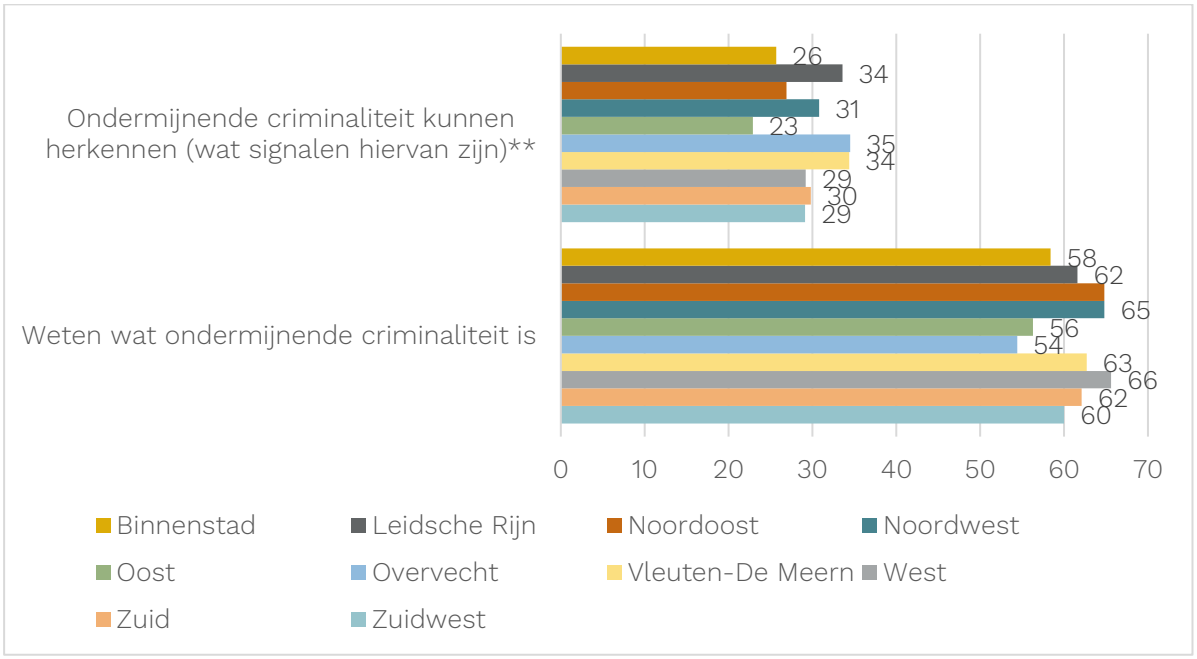
Figuur 4.1 Weten wat ondermijnende criminaliteit is en signalen kunnen herkennen, N=3.643

Verschillen tussen wijken

Er zijn significante verschillen tussen wijken in de mate waarin bewoners zeggen dat zij signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen. Respondenten uit Oost vinden het minst dat zij hier kennis over hebben: 23% zegt te weten hoe ze ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen. Alle bevindingen staan weergegeven in figuur 4.2.

Figuur 4.2 Kennis, naar wijk, % (helemaal) mee eens, N=3.643

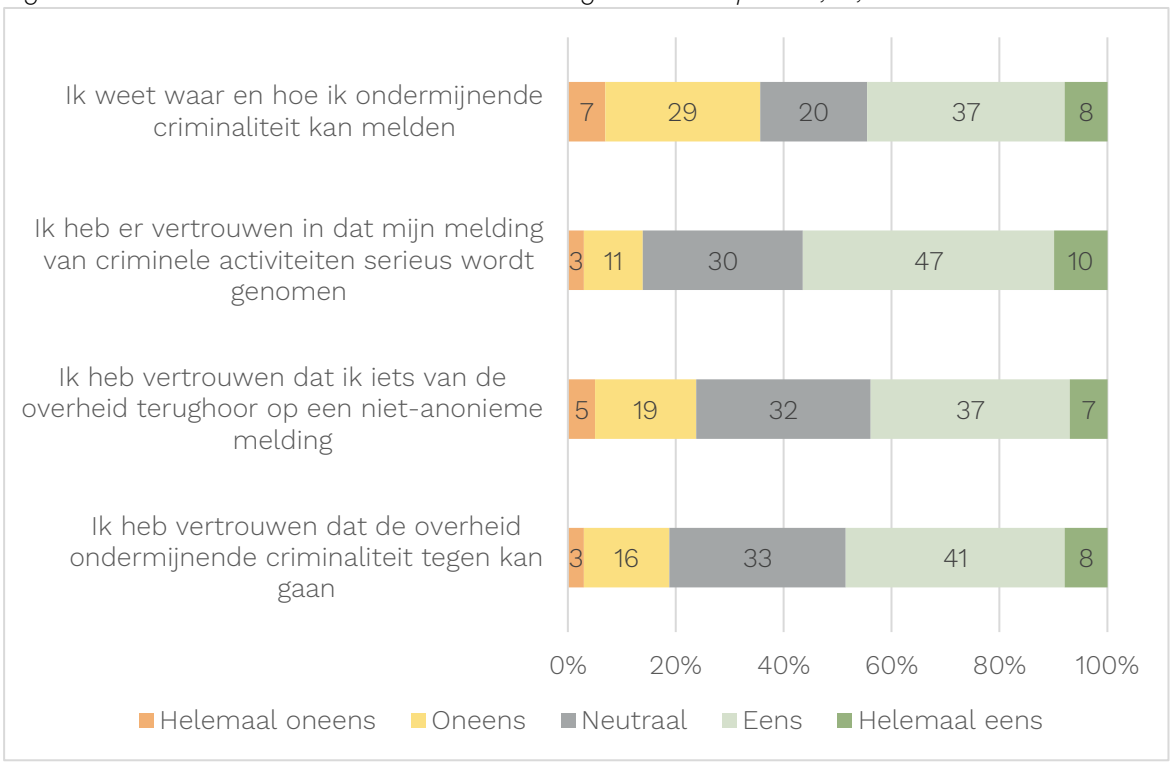

*p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

4.2 Kennis over en vertrouwen in meldproces

Uit eerder onderzoek is gebleken dat bewoners meer meldingsbereid zijn als ze meer kennis hebben over het meldproces en als ze meer vertrouwen hebben in de overheid en hoe deze met een melding omgaat.[27] Figuur 4.3 laat op verschillende stellingen hierover de beantwoording zien. Hierbij blijkt dat tegen of rond de helft van de respondenten weet waar en hoe ze ondermijnende criminaliteit kunnen melden (45%), vertrouwen heeft in het serieus nemen van de melding (57%), vertrouwen in het iets terug horen op een niet-anonieme melding (44%) en in het kunnen tegengaan van deze criminaliteit door de overheid (49%). Hoewel er meer respondenten zijn die wel kennis en vertrouwen hebben dan dat er respondenten zijn die dit niet hebben, is er nog wel positieve ontwikkeling mogelijk. Dit beeld komt overeen met de bevindingen uit eerdere hoofdstukken, waar onvoldoende kennis over het meldproces en vertrouwen in de overheid al meerdere keren aan de orde is gekomen als reden om niet te melden.

Figuur 4.3 Kennis over en vertrouwen in meldingen en meldproces, %, N=3.615

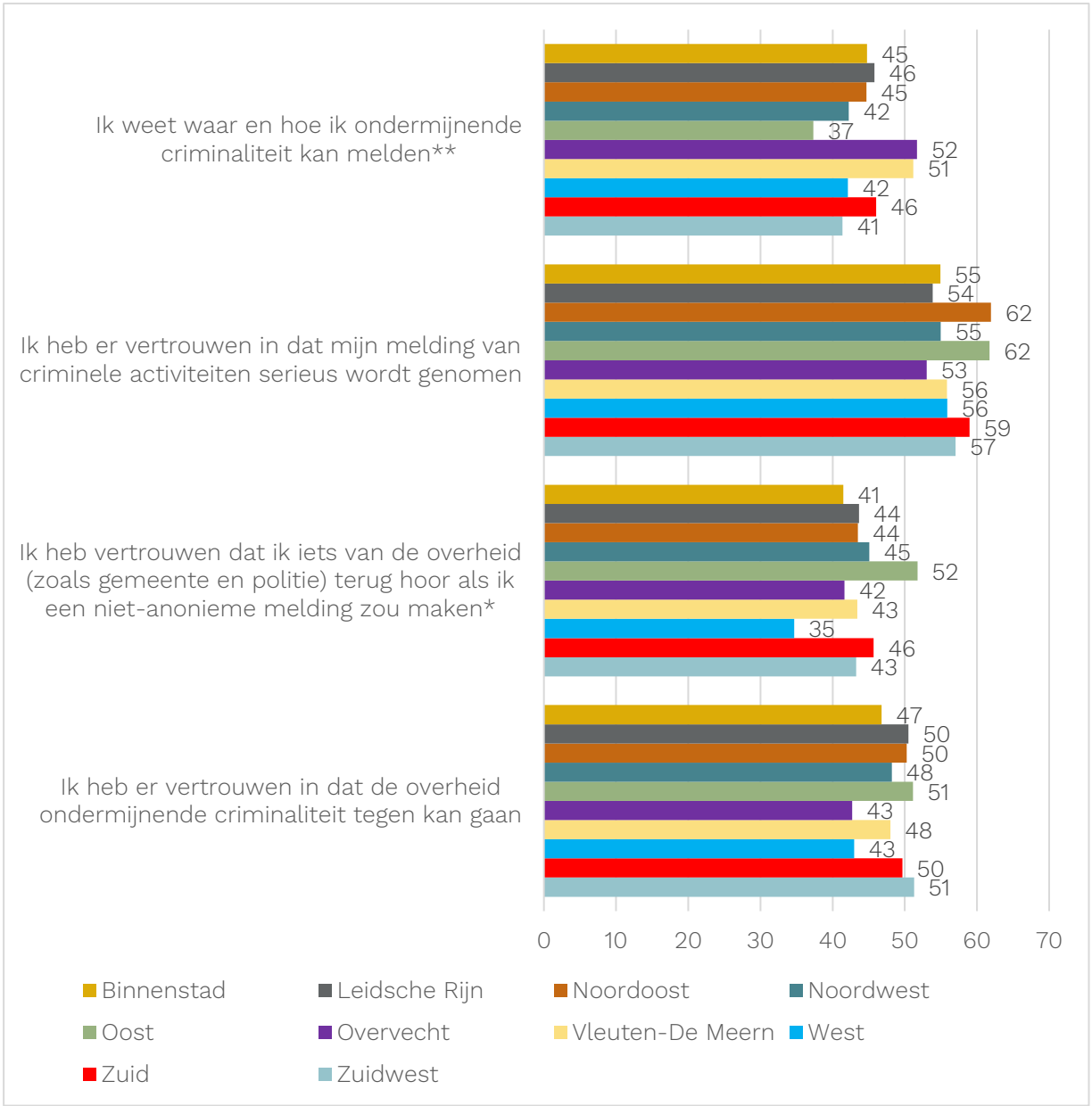
[27] Vertrouwen in de overheid: Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Graham, Kulig, & Cullen, 2020; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Sargeant & Kochel, 2016; Schreurs, 2019; Tolsma, Blaauw, & Te Grotenhuis, 2012; Tyler & Fagan, 2008. Kennis en vertrouwen in anoniem melden: Broekhuizen et al., 2018; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Mehlbaum & Broekhuizen, 2021; Schreurs, 2019.

Verschillen tussen wijken

Figuur 4.4 laat de bevindingen per Utrechtse wijk zien als het gaat om kennis en vertrouwen in het meldproces. Het volgende valt op:

- In Oost geven bewoners relatief weinig aan dat ze kennis hebben over waar en hoe ze ondermijnende criminaliteit kunnen melden (vergelijkbaar met de kennis over signalen van ondermijnende criminaliteit, zie paragraaf 4.1). In Overvecht en Vleuten-De Meern zeggen respondenten juist relatief vaak dat ze dit wel weten.
- In Oost is er wel relatief veel vertrouwen op een terugkoppeling van de overheid op een (niet anonieme) melding (52%). Dat vertrouwen is er juist minder in West (35%).

Figuur 4.4 Kennis over en vertrouwen in meldingen en meldproces naar wijk, % (helemaal) mee eens, N=3.615

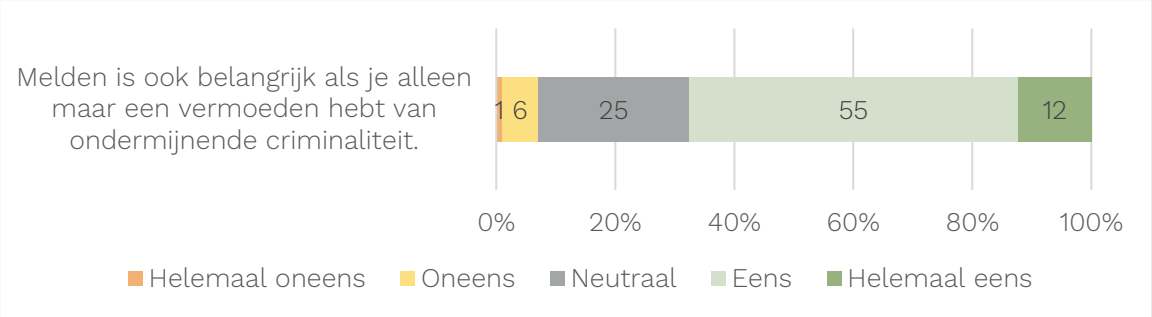

*p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

4.3 Belang van melden van een vermoeden

Al eerder (in paragraaf 2.3 en paragraaf 3.2) kwam aan de orde dat respondenten vaak niet (willen) melden omdat ze het niet zeker zijn over hun waarneming. Zij vragen zich af: is dit wel echt (ondermijnende) criminaliteit? Vaak blijken ze alleen een vermoeden hiervan te hebben. Figuur 4.5 laat zien dat desalniettemin 67% van de respondenten instemt met de stelling dat het ook belangrijk is om te melden als je alleen een vermoeden van ondermijnende criminaliteit hebt.

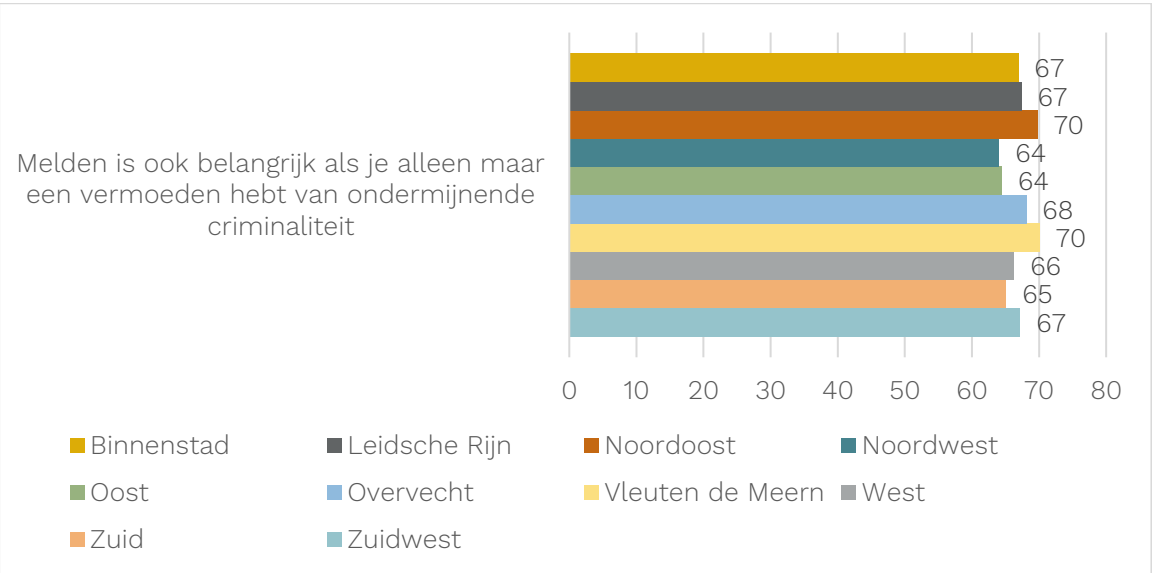
Figuur 4.5 Belang melden vermoeden, %, N=3.615

Verschillen tussen wijken

Figuur 4.6 laat zien dat dat er geen significante verschillen zijn tussen wijken in het ervaren van het belang van het melden van een vermoeden.

Figuur 4.6 Ervaren belang van melden van een vermoeden, naar wijk, % (helemaal) mee eens, N=3.615

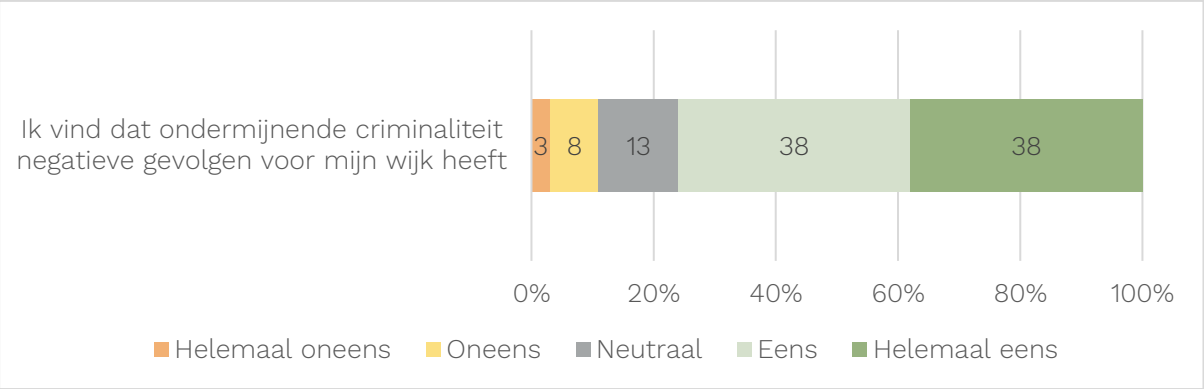
4.4 Ervaren ernst

Eerder onderzoek laat zien dat respondenten die meer ernst ervaren eerder melding doen bij een overheid(instantie)[28]. Figuur 4.7 laat zien dat het merendeel van de respondenten vindt dat ondermijnende criminaliteit negatieve gevolgen voor de eigen wijk heeft (76% van

[28] Broekhuizen et al., 2018; Goudriaan, Lynch, & Nieuwbeerta, 2004; Hoogendoorn & Remmers, 2021; Marijnissen, Palmen, & Smulders, 2024; Schreurs, 2019.

de respondenten is het hiermee eens). Wel valt op dat 13% hier neutraal over is en 11% dit niet vindt. Hierin is dus wel verbetering mogelijk.

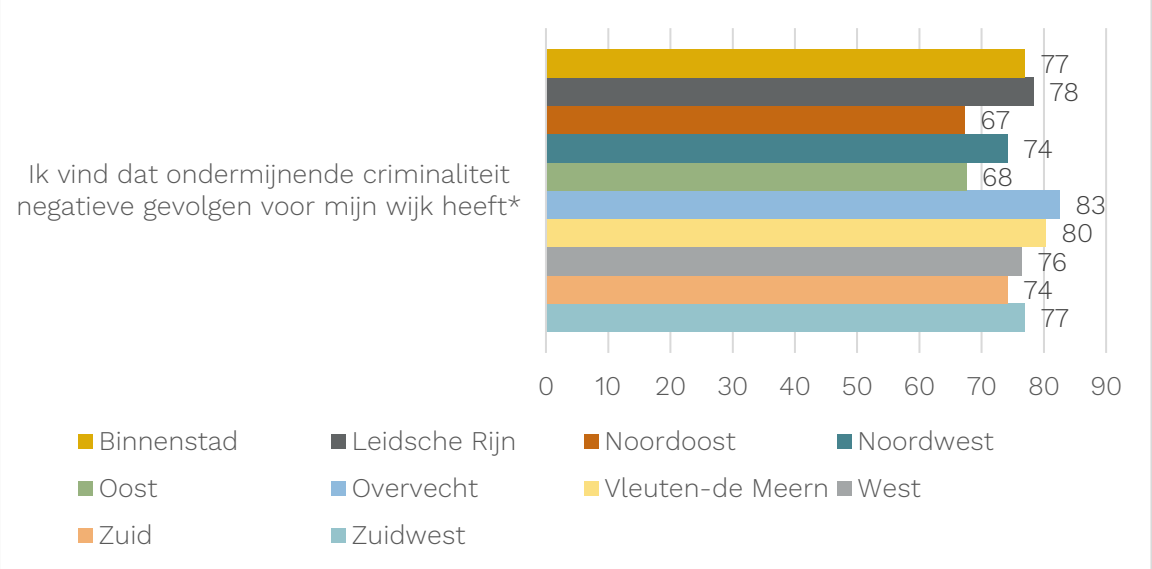
Figuur 4.7 Ervaren ernst van ondermijnende criminaliteit, %, N=3.615

Verschillen tussen wijken

Figuur 4.8 laat de verschillen tussen wijken zien op de stelling: 'Ik vind dat ondermijnende criminaliteit negatieve gevolgen voor mijn wijk heeft'. Respondenten uit Overvecht, gevolgd door Vleuten-de Meern zijn het hier het meest mee eens (respectievelijk 83% en 80%). In Noordoost en Oost is men het hier relatief gezien minder vaak mee eens (respectievelijk 67% en 68%).

Figuur 4.8 Ervaren ernst, naar wijk, % (helemaal) mee eens, N=3.615

*p<.001 ** p<.01 en * p<.05 (voor een nadere toelichting, zie voetnoot 8 op pagina 16).*

5 Resultaten per wijk op een rij

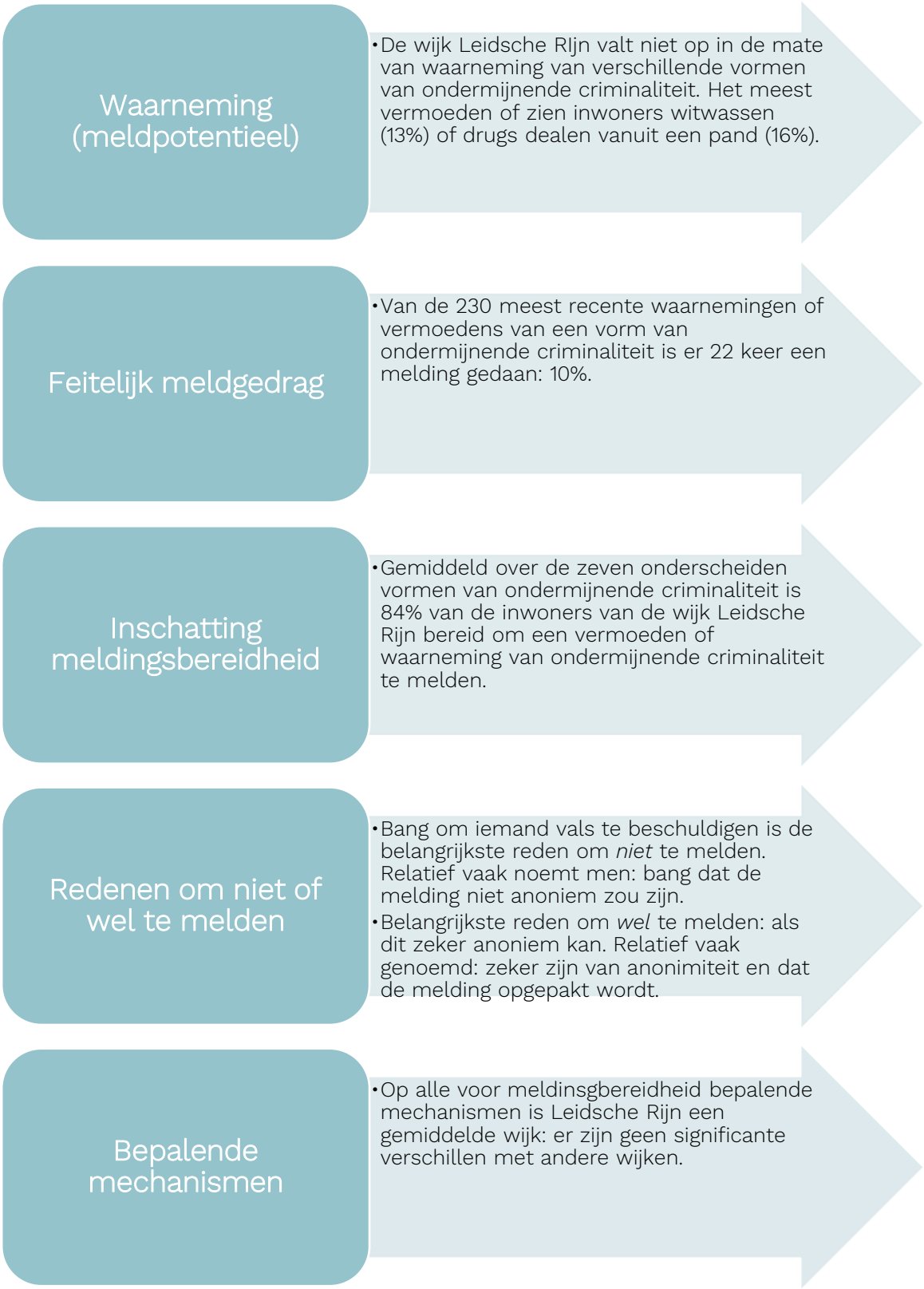
In dit hoofdstuk zetten we resultaten van dit onderzoek naar meldingsbereidheid per wijk op een rij. Op basis van deze wijkresultaten beschrijven we een handelingsrichting per wijk. Dit kan gezien worden als een aanbeveling welke facetten in een mogelijke interventie gericht op meer meldingsbereidheid in een wijk benadrukt kunnen worden. Aangezien er tussen wijken soms vergelijkbare bevindingen zijn (bijvoorbeeld komt overal de angst voor een valse beschuldiging naar voren als belangrijke reden om niet te melden) komt het handelingsperspectief soms ook (ten dele) overeen.

5.1 Binnenstad

Waarneming (meldpotentieel)	• De wijk Binnenstad valt niet op in de mate van waarneming van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Het meest vermoeden of zien inwoners witwassen (13%) of drugs dealen vanuit een pand (17%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 123 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 11 keer een melding gedaan: 9%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 78% van de inwoners van de wijk Binnenstad bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Op alle voor meldinsgbereidheid bepalende mechanismen is de Binnenstad een gemiddelde wijk: er zijn geen significante verschillen met andere wijken.

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners van de Binnenstad over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit, aangezien dit een belangrijke aanleiding vormt voor inwoners van de Binnenstad om een melding te doen.

5.2 Leidsche Rijn

Handelingsrichting: inwoners van de Leidsche Rijn informeren over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces dat in gang gaat na een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op het echt anoniem zijn van een melding bij MMA, gezien het belang dat inwoners van Leidsche Rijn hieraan hechten.

5.3 Noordoost

Waarneming (meldpotentieel)	• In de wijk Noordoost vermoeden of zien bewoners relatief weinig vormen van ondermijnende criminaliteit. Het meest vermoeden of zien inwoners witwassen (8%) of drugs dealen vanuit een pand (14%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 138 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 13 keer een melding gedaan: 9%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 80% van de inwoners van de wijk Noordoost bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Inwoners van Noordoost vinden relatief weinig dat ondermijning negatieve gevolgen voor de wijk heeft (67%). • Verder zijn er geen significante verschillen.

Handelingsrichting: inwoners van Noordoost inlichten over signalen van ondermijnende criminaliteit en informeren hoe het proces verloopt na een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst en gevolgen van ondermijnende criminaliteit. Dit blijken voor bewoners van Noordoost bepalende factoren te zijn om (niet) te melden.

5.4 Noordwest

Waarneming (meldpotentieel)	• In de wijk Noordwest zien of vermoeden inwoners relatief vaak vormen van ondermijnende criminaliteit, met name witwassen (22%) en drugs dealen vanuit een pand (21%). Hennepteelt (12%) en opslag van wapens/explosieven/zwaar vuurwerk noemt men ook (12%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 350 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 31 keer een melding gedaan: 9%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 80% van de inwoners van de wijk Noordwest bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Op alle onderscheiden mechanismen die bij kunnen dragen aan meer of minder meldingsbereidheid neemt de wijk Noordwest een gemiddelde positie in.

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners van Noordwest over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Dit blijkt voor bewoners van Noordwest een bepalende rol te spelen in de keuze om wel te gaan melden.

5.5 Oost

Waarneming (meldpotentieel)	• In de wijk Oost zien of vermoeden inwoners relatief weinig vormen van ondermijnende criminaliteit. Drugs dealen vauit een pand wordt door hen nog het meest genoemd (16%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 154 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 11 keer een melding gedaan: 7%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 77% van de inwoners van de wijk Oost bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. Relatief vaak noemt men: het niet erg/mijn probleem vinden en niet met andermans zaken willen bemoeien. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Inwoners geven relatief weinig aan dat ze weten wat ondermijning is en waar ze dit kunnen melden. Inwoners ervaren relatief weinig negatieve gevolgen van ondermijning voor de wijk. • Er is relatief veel vertrouwen in het iets terughoren van de overheid op een melding .

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners van Oost over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit en dat dit ook negatieve gevolgen voor de (inwoners in) de wijk kan hebben. Een beperkt bewustzijn van de ernst en gevolgen blijken in Oost namelijk een bepalende rol te spelen in de keuze om niet of juist wel te gaan melden.

5.6 Overvecht

Waarneming (meldpotentieel)	• In de wijk Overvecht zien of vermoeden inwoners relatief vaak vormen van ondermijnende criminaliteit, met name witwassen (24%) en drugs dealen vanuit een pand (31%). Hennepteelt (17%) en opslag van wapens/explosieven/zwaar vuurwerk (14%) en productie/opslag voor harddrugs (11%) noemt men ook wel.
Feitelijk meldgedrag	• Van de 368 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 48 keer een melding gedaan: 13%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 76% van de inwoners van de wijk Overvecht bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om niet te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• De kennis over waar ondermijning gemeld kan worden is relatief hoog. • Inwoners ervaren relatief vaak negatieve gevolgen van ondermijning voor de wijk. • Op andere mechanismen zijn er geen verschillen.

Handelingsrichting: inwoners van Overvecht informeren over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van ondermijnende criminaliteit voor de wijk. Dit blijkt voor bewoners van Overvecht een bepalende rol te spelen in de keuze om te gaan melden.

5.7 Vleuten-De Meern

Waarneming (meldpotentieel)	• De wijk Vleuten-de Meern valt niet op in de mate van waarneming van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Het meest vermoeden of zien inwoners hennepteelt (10%) of drugs dealen vanuit een pand (14%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 226 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 32 keer een melding gedaan: 14%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 84% van de inwoners van de wijk Vleuten-De Meern bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden om *wel* te melden: zeker anoniem melden. Relatief vaak genoemd: dat het opgepakt wordt.
Bepalende mechanismen	• De inschatting van de eigen kennis over waar ondermijning gemeld kan worden is relatief groot. • Inwoners ervaren relatief vaak negatieve gevolgen van ondermijning voor de wijk. • Op andere mechanismen zijn er geen verschillen.

Handelingsrichting: inwoners van Vleuten-De Meern inlichten over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Hierin kan aandacht krijgen dat een melding niet altijd direct een zichtbaar effect voor de melder heeft. Een melding moet eerst geverifieerd dan wel onderzocht worden (deze kan immers onbedoeld vals zijn). Hierdoor kan het ook lijken dat een melding niet wordt of is opgepakt. Actief terugkoppelen op een niet-anonieme melding vormt ook een handelingsrichting in Vleuten-De Meern. Tot slot het garanderen van en communiceren over het anoniem zijn van een melding.

5.8 West

Waarneming (meldpotentieel)	• In de wijk West wordt witwassen relatief vaak gezien of vermoed (28%). Datzelfde geldt voor drugs dealen vanuit een pand (25%). In verhouding tot andere wijken wordt arbeidsuitbuiting in West relatief vaak genoemd (10%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 259 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 30 keer een melding gedaan: 12%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 77% van de inwoners van de wijk West bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Bewoners van West hebben relatief weinig vertrouwen in het iets terughoren van de overheid na een niet-anonieme melding.

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners van West over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Hierin kan (gezien zowel het beperkte vertrouwen op een terugkoppeling als de angst voor een valse melding) aandacht krijgen dat een melding niet altijd direct een zichtbaar effect voor de melder heeft. Een melding moet eerst geverifieerd dan wel onderzocht worden (deze kan immers onbedoeld vals zijn). Hierdoor kan het ook lijken dat een melding niet wordt of is opgepakt. Het daadwerkelijk actief terugkoppelen op een niet-anonieme melding vormt ook een handelingsrichting in West. Tot slot strekt de aanbeveling om de ernst van (vormen van) ondermijnende criminaliteit te benadrukken aan inwoners van West, omdat dat een belangrijk reden vormt om wel te melden.

5.9 Zuid

Waarneming (meldpotentieel)	• De wijk Zuid neemt een middenpositie in qua waarneming van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Het meest vermoeden of zien inwoners witwassen (16%) en drugs dealen vanuit een pand (22%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 182 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 15 keer een melding gedaan: 8%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 82% van de inwoners van de wijk Zuid bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Op alle onderscheiden mechanismen die bij kunnen dragen aan meer of minder meldingsbereidheid neemt de wijk Zuid een gemiddelde positie in: er zijn geen significante verschillen met andere wijken.

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners de wijk Zuid over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit, aangezien dit een belangrijke aanleiding vormt voor inwoners van de wijk Zuid om een melding te doen.

5.10 Zuidwest

Waarneming (meldpotentieel)	• De wijk Zuidwest neemt een middenpositie in qua waarneming van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit. Relatief vaak worden echter vermoed of waargenomen: drugs dealen vanuit een pand (20%), witwassen (20%) en opslag van wapens, explosieven of zwaar vuurwerk (15%).
Feitelijk meldgedrag	• Van de 287 meest recente waarnemingen of vermoedens van een vorm van ondermijnende criminaliteit is er 26 keer een melding gedaan: 9%.
Inschatting meldingsbereidheid	• Gemiddeld over de zeven onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit is 81% van de inwoners van de wijk Zuidwest bereid om een vermoeden of waarneming van ondermijnende criminaliteit te melden.
Redenen om niet of wel te melden	• Bang om iemand vals te beschuldigen is de belangrijkste reden om *niet* te melden. • Belangrijkste reden of context om *wel* te melden: bij een ernstige situatie.
Bepalende mechanismen	• Op alle onderscheiden mechanismen die bij kunnen dragen aan meer of minder meldingsbereidheid neemt de wijk Zuidwest een gemiddelde positie in: er zijn geen significante verschillen met andere wijken.

Handelingsrichting: kennis delen met inwoners de wijk Zuidwest over signalen van ondermijnende criminaliteit en het proces van het opvolgen van een melding. Zo kan toegelicht worden dat elke melding secuur wordt geverifieerd voordat men tot actie overgaat. Een melding die per ongeluk vals is, zal dan ook geen directe negatieve gevolgen hebben. In communicatie kan de nadruk (hiernaast) gelegd worden op de ernst van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit, aangezien dit een belangrijke aanleiding vormt voor inwoners van de wijk Zuidwest om een melding te doen.

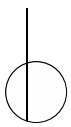
Literatuur

- Boelens, M., & Groothuis, S., (2020) *Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied. Over drugscriminaliteit en ondermijnende effecten daarvan op boeren en tuinders.* TwynstraGudde.
- Broekhuizen, J., Meulenkamp, T., Stoutjesdijk, F., & Boutellier, H. (2018). *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers*. Taskforce Brabant-Zeeland.
- Broekhuizen, J. (2022) *De poortwachtersfunctie van Amsterdamse makelaars. Amersfoort* Bureau Broekhuizen.
- Conradie, M., & Lenderink, T., (2022) *Wet OHP Landbouw in de praktijk*. I&O Research.
- Goudriaan, H., Lynch, J. P., & Nieuwbeerta, P. (2004). Reporting to the police in Western Nations: A theoretical analysis of the effects of social context. *Justice Quarterly, 21*(4), 933-969.
- Graham, A., Kulig, T. C., & Cullen, F. T. (2020). Willingness to report crime to the police: Traditional crime, cybercrime, and procedural justice. *Policing An International Journal, 43*(1), 1-16.
- Hoogendoorn, A., & Remmers, N. (2021). *Meldingsbereidheid ondermijning Rapportage inzake de kennis en de meldingsbereidheid van Rotterdammers met betrekking tot ondermijnende criminaliteit*. Rotterdam: Blauw.
- Maan, J., & De Wild, A. (2023) *Waarom ondernemers verdachte situaties melden, of niet.* Gelezen op: https://ccv-secondant.nl/platform/article/waarom-ondernemers-verdachte-situaties-melden-of-niet
- Marijnissen, D., Palmen, D., & Smulders, I. (2024). *Aanpak en preventie van ondermijnende criminaliteit De inzet van gedifferentieerde communicatie om burgerparticipatie te bevorderen*. Centre of Expertise Veiligheid en Veerkracht – Avans Hogeschool.
- Mehlbaum, S., & Broekhuizen, J. (2021). *Eindrapportage vreemde geuren*. Mehlbaum Onderzoek.
- Sargeant, E., & Kochel, T. R. (2016). Re-examining the normative, expressive, and instrumental models: How do feelings of insecurity condition the willingness to cooperate with police in different contexts? *Policing and Society, 28*(7), 823–840.
- Schreurs, W. (2019). Waarom melden burgers? Individuele, sociale en institutionele drijfveren voor meldgedrag in het verleden en toekomstige meldingsbereidheid. *Tijdschrift voor veiligheid, 19*(2020), 8-28.
- Sheeran, P., & Webb, T. L. (2016). The intention–behavior gap. *Social and Personality Psychology Compass, 10* (9), 503-518.
- Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities? *Ohio State Journal of Criminal Law, 6*, 231-275.
- Tolsma, J., Blaauw, J., & Te Grotenhuis, M. (2012). When do people report crime to the police? Results from a factorial survey design in the Netherlands, 2010. *Journal of Experimental Criminology, 8*, 117–134.

Uitgave
Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
info@bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van dit rapport berust bij Bureau Broekhuizen.

© Bureau Broekhuizen, Amersfoort 2025

bureaubroekhuizer

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.